

OCENA PREFERENCJI I PREDYSPOZYCJI UCZNI

SKRYPT DLA
NAUCZYCIELA

Ocena preferencji

i predyspozycji ucznia

Skrypt dla nauczyciela

Spis treści

Rozdział 1. Gardnerze, kim Ty jesteś?	5
Rozdział 2. Kryptogram inteligencji wielorakich	7
INTELIGENCJA JĘZYKOWA	10
Uczeń z inteligencją językową	10
INTELIGENCJA MUZYCZNA	11
Uczeń z inteligencją muzyczną	11
INTELIGENCJA PRZESTRZENNA	12
Uczeń z inteligencją przestrzenną	12
INTELIGENCJA CIELESNO-KINESTETYCZNA	13
Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną	13
INTELIGENCJA LOGICZNO-MATEMATYCZNA	14
Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną	15
INTELIGENCJA INTERPERSONALNA	15
Uczeń z inteligencją interpersonalną	16
INTELIGENCJA INTRAPERSONALNA	16
Uczeń z inteligencją intrapersonalną	17
INTELIGENCJA PRZYRODNICZA	18
Uczeń z inteligencją przyrodniczą	18
Rozdział 3. Gardner w szkole	19
Rozdział 4. Arkusz oceny predyspozycji i preferencji	22
Testujemy, ale po co?	23
Testujemy, ale gdzie?	24
Testujemy, ale jak?	25
Rozdział 5. Gardner w PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	45
Gardner a podstawa programowa	46
Rozdział 6. Gardner na JĘZYKACH OBCYCH	57
Gardner a program naucznia	58
Bibliografia	62

Rozdział 1.

Gardnerze, kim Ty jesteś?

Howard Gardner, urodzony 11 lipca 1943 roku w Scranton, w stanie Pensylwania, USA. Jeden z najwybitniejszych psychologów naszych czasów, specjalista z psychologii kognitywnej i psychologii uczenia się. W 2005 roku został uwzględniony w zestawieniu 100 najbardziej wpływowych intelektualistów działających publicznie stworzonym przez magazyn „Foreign Policy and Prospects”. Profesor psychologii edukacji w Harvard Graduate School of Education, profesor psychologii na Uniwersytecie Harvardzkim oraz profesor neurologii w Boston University School of Medicine, ponadto laureat wielu prestiżowych nagród i doktor honoris causa wielu uczelni. Od połowy lat 80. XX w. mocno zaangażowany w reformę szkolnictwa w Stanach Zjednoczonych, obecnie wspierający procesy restrukturyzacji edukacji i sposobów nauczania w wielu krajach na całym świecie, w tym również w Polsce (2008-2011 – projekt pt. „Pierwsze Uczniowskie Doświadczenia Drogą do Wiedzy” Grupy Edukacyjnej SA). Autor kilkudziesięciu książek i monografi przetłumaczonych na ponad 20 języków i kilkuset publikacji naukowych oraz popularnonaukowych (<http://howardgardner.com>). Twórca teorii inteligencji wielorakich, która została uznana za jedno z największych osiągnięć nauk społecznych końca dwudziestego wieku.

Na początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku, w 1983 roku, Howard Gardner zaprezentował **teorię inteligencji wielorakich** (TIW). Już sama nazwa teorii miała wskazywać, że poznawczą kompetencję czy też sprawność człowieka efektywniej i lepiej opisuje się w kategoriach zbioru zdolności, talentów czy też umiejętności umysłowych, nazwanych przez Gardnera inteligencjami. Gardner założył, że wszystkie osoby posiadają w jakiejś mierze każdą z tych umiejętności = inteligencji, różny jest jednakże stopień ich nasilenia oraz wzajemne połączenie i stopień złożoności oddziaływania. Prezentując światu swoją teorię, Howard Gardner był przekonany (a biorąc pod uwagę popularność jego teorii na świecie, jego poglądy i przekonanie podzielają również rzesze zwolenników) że jego teoria wielorakich inteligencji jest bardziej zgodna z rzeczywistością niż alternatywne teorie dotyczące ludzkich inteligencji oraz że precyzyjniej i lepiej odzwierciedla dane na temat ludzkich zachowań inteligentnych, a co za tym idzie – pociąga za sobą ważne implikacje pedagogiczne, istotne zwłaszcza z punktu widzenia edukacji.

Innowacyjność teorii inteligencji wielorakich polega głównie na tym, że odbiega ona od tradycyjnych ujęć i punktów widzenia definicji inteligencji, która w klasycznym ujęciu psychometrycznym definiowana jest operacyjnie jako zdolność rozwiązywania zadań wchodzących w zakres testów inteligencji, a wnioskowanie na podstawie wyników testów o istnieniu pewnej zdolności poparte jest technikami statystycznymi, za pomocą których porównuje się rozwiązania zadań testowych badanych osób. Inteligencja ogólna, określana jako zdolność i mierzona za pomocą testów inteligencji, potwierdza tezę, że niewiele zmienia się ona jako taka wraz z wiekiem człowieka i w niewielkim stopniu jest zależna od nauki i doświadczenia życiowego – jest zatem wrodzona. Budując swoją listę inteligencji, Gardner uwzględnił dowody z wielu

różnych źródeł: wiedzę o normalnym rozwoju i o rozwoju jednostek utalentowanych, informacje o dezorganizacji lub zaniku umiejętności poznawczych wskutek uszkodzeń mózgu, badania populacji wyjątkowych, w tym „cudownych” dzieci, genialnych dzieci autystycznych i upośledzonych umysłowo, uzdolnionych w jakiejś wąskiej dziedzinie, dane na temat ewolucji poznawania w okresie tysiącleci, międzykulturowe opisy właściwości poznawczych oraz badania psychometryczne, w tym badania korelacji między testami oraz badania skutków psychologicznych treningów, zwłaszcza pomiary transferu i uogólnienia przy przenoszeniu czynności lub zasad z jednych zadań na inne. Jako inteligencje w swojej teorii Howard Gardner zaklasyfikował tylko te – spośród wielu kandydujących do miana według niego prawdziwych – które spełniały wszystkie kryteria albo przynajmniej ich większość. Każdą inteligencję uruchamia lub wyzwala pewien rodzaj dostarczanych z wewnątrz lub z zewnątrz informacji, co ma podstawę w układzie nerwowym w zakresie systemu przetwarzania danych. Inteligencja musi być również podatna na kodowanie w jakimś systemie symbolicznym, w będącym wytworem kultury systemie znaków, za pomocą którego ujmuje się, utrwała i przekazuje ważne formy informacji. Związek między zdolnością kandydującą do miana inteligencji i systemem symbolicznym jest w TIW nieprzypadkowy – zasadniczo istnienie podstawowej zdolności przetwarzania informacji poprzedza istnienie systemu symbolicznego, który wykorzystuje tę zdolność.

Należy podkreślić, iż teoria inteligencji wielorakich nie wskazuje jedyne go słusznego podejścia w nauczaniu, co akcentuje sam autor TIW. Howard Gardner jest ostrożny w jednoznacznym ocenianiu stosowania swojej teorii w edukacji, wypuklając fakt, że to sami nauczyciele mają podejmować najważniejsze decyzje w procesie nauczania i decydować o tym, w jakim stopniu można zastosować teorię inteligencji wielorakich w ich własnych praktykach nauczania. Z drugiej strony pojawia się nurtujące pytanie i jednocześnie uwidacznia dość istotny problem dla nauczycieli – czy teoria Gardniera może być zmobilizowana i zaangażowana w szkołach, pociągając za sobą konkretne konsekwencje w edukacji? Wydaje się, że tak, a przynajmniej powinna, o czym świadczą przykłady dobrej praktyk jej wdrażania w edukacji. Niemniej bezspornym jest fakt, że świadomość różnorodności metod, form i sposobów, za pomocą jakich można zaprezentować świat, bazując na teorii inteligencji wielorakich Gardniera, oraz poznanie posiadanych przez ucznia kognitywnych słabych i mocnych stron są z pewnością kluczowe na każdym, a zwłaszcza początkowym, etapie kształcenia w edukacji.

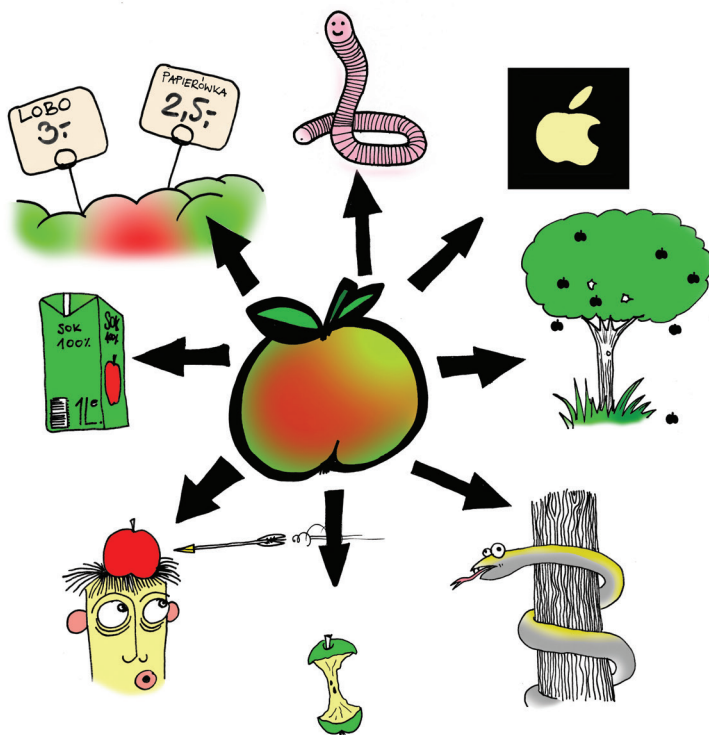

Rozdział 2. Kryptogram inteligencji wielorakich

Teoria wielorakich inteligencji Howarda Gardnera zrewolucjonizowała sposób myślenia o inteligencji i samym uczeniu się, opiera się na zupełnie odmiennym traktowaniu umysłu i prowadzi do zupełnie odmiennej koncepcji szkoły.

W swojej teorii Gardner przedstawia koncepcję szkoły skoncentrowanej na jednostce, w której poważnie traktuje się wieloaspektowe podejście do inteligencji. Ten model szkoły jest częściowo oparty na odkryciach nauki kognitywnej (badaniu umysłu) i neurologii (badaniu mózgu).

**OBRAZ ŚWIATA JAKI JEST KAŻDY
WIDZI – PO SWOJEMU.**

1

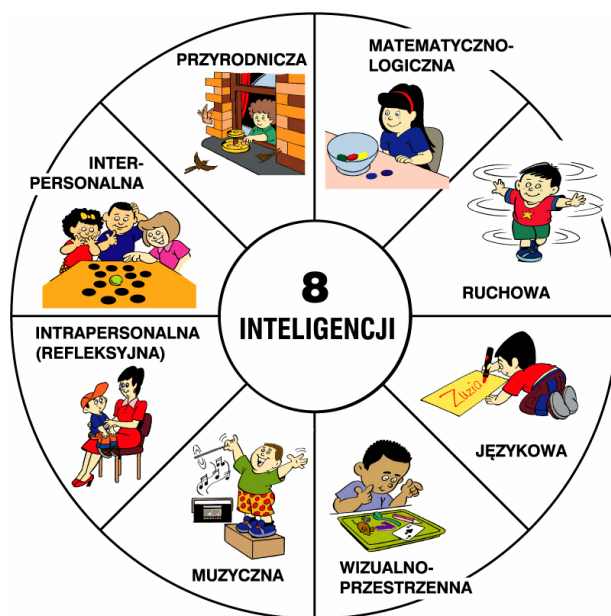
Gardner pokazuje i udowadnia, że inteligencja jest wielopłaszczyznowa i dynamiczna, wykraczająca poza zdolności, które do tej pory konwencjonalnie testowano i zwyczajowo oceniano w szkołach. Teoria inteligencji wielorakich pluralizuje tradycyjne pojęcie inteligencji i zakłada, że inteligencja jest wynikającą z ludzkiej biologii i psychologii zdolnością przetwarzania pewnego rodzaju informacji. Każda inteligencja jest zdolnością rozwiązywania problemów

¹ Małgorzata Taraszkiewicz & Colin Rose: „Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli”, TL, Warszawa 2006.

lub kreatywną postawą do tworzenia produktów, które mają konkretne znaczenie w danym środowisku czy też w kontekście kulturowym lub społecznym. A ta umiejętność rozwiązywania problemów pozwala człowiekowi na podejście do sytuacji, w której trzeba osiągnąć pewien cel, w taki sposób, aby znaleźć właściwą drogę do niego prowadzącą, wymaga też efektywnej pracy zadaniowej. Problemy, które stają przed człowiekiem i które trzeba rozwiązywać, obejmują bardzo szeroki zakres zagadnień, stąd trudno byłoby określać je tylko jedną inteligencją, umiejętnością rozwiązania. Gardner przyjmuje zatem istnienie wielu różnych, niezwiązanych ze sobą aspektów poznania, opierając się na założeniu, że różni ludzie mają różne zdolności poznawcze i odmienne style poznawania oraz uczenia się.

Howard Gardner obecnie rozróżnia osiem inteligencji. Każdy człowiek posiada wszystkie rodzaje inteligencji, rozwinięte jednakże w różnym stopniu – inteligencje dominujące oraz wspomagające. Inteligencje można również rozwijać poprzez różnorodne ćwiczenia. Niemniej to, że ktoś ma jakąś inteligencję wysoko rozwiniętą, niekoniecznie oznacza, że postępuje inteligentnie. Według Gardnera różni ludzie posiadają różne inteligencje lub też różne ich kombinacje i to właśnie one decydują o sposobie przyswajania wiedzy i funkcjonowania w świecie. Te ludzkie profile inteligencji są dynamiczne i zmieniają się w trakcie rozwoju człowieka.

2

W jednej ze swoich ostatnich książek, redefiniujących pierwotną wersję teorii inteligencji wielorakich, Gardner, na razie ostrożnie, kładzie nacisk na kulturowe, w przeciwieństwie do czysto genetycznych, czynniki kształtujące intelektualny rozwój ludzi. Uważa, że biologiczną skłonność ludzi do stosowania poszczególnych form rozwiązywania problemów łączyć trzeba z kulturową otoczką dziedzin, obszarów i środowiska jego działalności. Podsumowując

² Małgorzata Taraszkiewicz & Colin Rose: „Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli”, TL, Warszawa 2006.

– rozmiar, w jakim dana inteligencja rozwinie się u danej osoby, jest w dużym stopniu zależna od edukacji oraz kultury, w której wychowała się ona.

Teoria inteligencji wielorakich Gardnera ukazuje każdą zdolność rozwiązywania problemów w świetle jej biologicznej genezy, przy czym zajmuje się tylko tymi zdolnościami, które są uniwersalne i charakterystyczne dla rodzaju ludzkiego. Zaproponowane przez Howarda Gardnera osiem inteligencji to: **językowa, muzyczna, przestrzenna, cielesno-kinestetyczna, logiczno-matematyczna, interpersonalna, intrapersonalna** i – jako ostatnia dodana do pierwotnie zaproponowanych przez Gardnera – **inteligencja przyrodnicza**. Badania Howarda Gardnera nad innymi typami inteligencji wciąż trwają i kolejne inteligencje postulują do bycia uznawanymi przez jego teorię inteligencji wielorakich za niezbędne do poznawania i eksplorowania otaczającego nas świata i nas samych, wymagają jednak szczegółowego zbadania spełnienia zakładanych przez TIW kryteriów uznania inteligencji za podstawową.

Z punktu widzenia teorii inteligencji wielorakich najważniejsze jest wyszukiwanie obszarów, rozpoznanie i pielęgnowanie wszystkich różnorodnych rodzajów inteligencji i ich różnych kombinacji tak, aby dana osoba mogła w pełni realizować swój potencjał. Jest wiele dziedzin, również takich, które nie zostały wymienione w TIW, w których dorośli i dzieci mogą być utalentowani i dlatego trzeba te talenty doceniać, pielęgnować i promować. Różnimy się tak bardzo między sobą w dużej mierze właśnie dzięki temu, że wszyscy mamy różne połączenia różnych inteligencji. Można zapostulować, że jeśli uda nam się wykorzystać cały wachlarz ludzkich zdolności, to ludzie nie tylko nabiorą lepszego mniemania o sobie, dokonają wiarygodnej samooceny i staną się bardziej kompetentni w różnych dziedzinach życia, także zawodowego, ale być może również zaczną bardziej angażować się w pracę dla wspólnego dobra i będą w stanie więcej zdziałać dla pomyślności ogółu społeczeństwa, co w połączeniu z poczuciem etyki, przyczyni się do pozytywnego rozwoju cywilizacji.

3

³ Małgorzata Taraszkiewicz & Colin Rose: „Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli”, TL, Warszawa 2006.

INTELEGENCJA JĘZYKOWA

**Osoby obdarzone inteligencją językową
lepiej rozumieją świat dzięki słowu mówionemu i pisanemu.**

Charakterystyka osób z tego typu inteligencją:

- o słuchają i czytają ze zrozumieniem,
- o lubią czytać urozmaiconą literaturę,
- o są odcytane,
- o piszące własne opowiadania, historie, poezję,
- o używają bogatego słownictwa,
- o czerpią przyjemność z gry słów i zagadek słownych,
- o mają zamiłowanie do języków obcych,
- o łatwo zapamiętują i robią notatki na zajęciach,
- o potrafią w przejrzysty sposób spisać myśli,
- o uczą się i innych, używając słowa mówionego,
- o umiejętnie używające języka do zabawiania innych lub instruowania słuchaczy i czytelników,
- o mają talent oratorski, są tzw. mistrzami słowa,
- o chętnie biorą udział w dyskusjach i debatach oraz negocjacjach,
- o są wrażliwe na dźwięk, rytm, budowę i znaczenie słów,
- o zwracają uwagę na poprawność gramatyczną wypowiedzi.

Jest to jedna z najbardziej uniwersalnych inteligencji spośród wszystkich inteligencji wielorakich. Inteligencja językowa ma wielkie znaczenie w naszym społeczeństwie, a w szkołach kładzie się na nią ogromny nacisk. Ponadto nazywanie zdolności językowych inteligencją zgodne jest ze stanowiskiem tradycyjnej psychologii.

Uczeń z inteligencją językową

Uczeń może rozwijać tego typu inteligencję poprzez:

- o opowiadania, historyjki,
- o pisanie tekstów,
- o czytanie książek,
- o czytanie, układanie i deklamowanie wierszy,
- o redagowanie gazetek,
- o wyszukiwanie informacji w gazetach, magazynach, książkach,
- o korzystanie z instrukcji,

- o pracę ze słownikiem,
- o przeprowadzanie wywiadów,
- o udział w improwizacjach teatralnych,
- o rozwiązywanie i układanie krzyżówek, zagadek słownych i quizów,
- o gry słowne, kalambury,
- o dyskusje i rozwijanie wątków.

INTELEGENCJA MUZYCZNA

**Osoby obdarzone inteligencją muzyczną
najlepiej rozumieją świat przez rytm i melodię.**

Charakterystyka osób z tego typu inteligencją:

- o często słuchają muzyki,
- o lubią różnorodną muzykę,
- o łatwo rozpoznają i odróżniają poszczególne elementy muzyczne, rytm oraz instrumenty muzyczne,
- o są wrażliwe na rytmy, wysokość i barwę dźwięków,
- o poznają, doceniają i tworzą rytmy i melodie,
- o nuca, wybijają takt muzyki, śpiewają lub grają na instrumencie,
- o w pracy lubią, gdy w tle gra jakaś muzyka,
- o lubią rytm i poezję,
- o szybko dostrzegają wzory.

Jak twierdzi Howard Gardner, inteligencja muzyczna pojawia się najwcześniej w rozwoju, co oznacza, że łatwo tę zdolność i dar zauważyć, tym bardziej że osoby obdarzone tą inteligencją zamieniają w muzykę prawie wszystko, co robią.

Uczeń z inteligencją muzyczną

Inteligencję muzyczną ucznia rozwija:

- o gra na instrumencie,
- o tworzenie piosenek,
- o śpiewanie,
- o wymyślanie i rozpoznawanie melodii,
- o ruch w rytmie muzyki,
- o dobieranie muzyki do tekstu,
- o wymyślanie rymów,

- transkrypcje muzyki na ruch, obraz, emocje,
- dobieranie muzyki do obrazków,
- wypowiedzanie treści na głos z różną intonacją, modulacją, akcentem,
- praca z wierszykami, rymowankami, nagraniami,
- udział w przedstawieniach muzycznych,
- tworzenie nagrań wideo z podkładem muzycznym.

INTELEGENCJA PRZESTRZENNA

Osoby obdarzone inteligencją przestrzenną najlepiej rozumieją świat dzięki wizualizacji i orientacji przestrzennej.

Charakterystyka osób z tego typu inteligencją:

- czerpią przyjemność z rozkręcania i składania elementów w jedną całość,
- układają trójwymiarowe układanki,
- z łatwością interpretują mapy i plany,
- nie mają problemów z nawigacją,
- łatwo poruszają się w przestrzeni,
- przywołują wspomnienia dzięki wizualizacji,
- określają, modyfikują i zmieniają różne aspekty świata wizualno-przestrzennego,
- są wyjątkowo wrażliwe na szczegóły,
- mają bardzo dobrze wykształconą wyobraźnię,
- dużo rysują, w sposób graficzny przedstawiają swoje pomysły,
- wysoko cenią sztukę, mają wycucie koloru.

Wiele umiejętności zaliczanych do inteligencji przestrzennej jest ciągle niedocenianych i często w szkołach uznawanych za mniej ważne od innych.

Uczeń z inteligencją przestrzenną

Pomocne w rozwoju inteligencji wizualno-przestrzennej ucznia jest:

- korzystanie z opracowań z dużą liczbą ilustracji,
- posługiwanie się rysunkami, wykresami, planami,
- czytanie map,
- uczestnictwo w przedstawieniach i inscenizacjach,
- wizualizacja 2D i 3D,
- wykorzystywanie perspektywy,
- tworzenie obrazów, rysunków, wykresów, map, planów,

- przedstawianie informacji w postaci graficznej,
- układanie układanek, puzzli,
- rozwiązywanie labiryntów,
- sklejanie modeli przestrzennych,
- rejestrowanie zdarzeń za pomocą aparatu fotograficznego lub kamery,
- tworzenie prezentacji komputerowych,
- konstruowanie map myśli.

INTELEGENCJA CIELESNO-KINESTETYCZNA

Osoby obdarzone inteligencją cielesno-kinestetyczną najlepiej rozumieją świat przez ruch i fizyczny kontakt.

Charakterystyka osób z tego typu inteligencją:

- wykazują dużą sprawność fizyczną, zręczność i gibkość,
- lubią ruch i kontakt fizyczny,
- bez trudu posługują się przedmiotami i narzędziami,
- mają wycucie czasu,
- wszystkiego muszą dotknąć i są bardzo wrażliwe na dotyk,
- dobrze piszą i dobrze liczą,
- duże znaczenie mają dla nich zwierzęta i środowisko naturalne,
- lubią wymyślać nowe gry,
- lubią biegać, biwakować, pływać, jeździć na nartach, tańczyć itp.,
- rozwiązują problemy, będąc w ruchu.

Prawdopodobnie najgorzej rozumianą inteligencją jest inteligencja ruchowa. Osoby obdarzone inteligencją ruchową mają bowiem problemy z usiedzeniem na miejscu i wolą poznawać nowe rzeczy, dotykając ich.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną

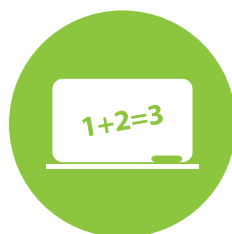
Ten typ inteligencji ucznia może być rozwijany przez:

- gry ruchowe i demonstracyjne,
- zabawy wymagające refleksu,
- pracę pod presją czasu,
- rywalizację,
- odgrywanie ról,

- wykorzystywanie gestów i języka ciała, pantomimę,
- szarady,
- projektowanie,
- tworzenie projektów mechanicznych, budowli,
- prace ręczne, modelarstwo,
- manipulowanie przedmiotami i narzędziami,
- dotykanie, rozpoznawanie kształtów i faktur,
- wszelkiego rodzaju eksperymenty i doświadczenia.

INTELEGENCJA LOGICZNO-MATEMATYCZNA

Osoby obdarzone inteligencją matematyczną i logiczną najlepiej rozumieją świat przez ciągi zdarzeń.

Charakterystyka osób z tego typu inteligencją:

- mają umiejętność logicznego myślenia, szeregowania, dostrzegania przyczyn i skutków, tworzenia hipotez, dostrzegania wzorów logicznych lub liczbowych, myślą koncepcyjnie i abstrakcyjnie,
- interesują ich nowe osiągnięcia naukowe i technologiczne,
- lubią porządek i denerwują się, gdy przebywają z osobami niezorganizowanymi,
- dokładnie wykonują precyzyjne instrukcje, zbierają informacje, by rozwiązywać problemy,
- są systematyczne,
- lubią gry i zagadki prowokujące do myślenia,
- często potrafią dokonywać szybkich kalkulacji w pamięci,
- mają racjonalne spojrzenie na życie,
- wykazują skłonność do wynajdywania błędów w tym, co mówią i robią inni.

Przypadek inteligencji logiczno-matematycznej wskazuje na niewerbalną naturę inteligencji. Można znaleźć rozwiązanie problemu, zanim się je wyartykułuje, proces rozwiązywania może być całkowicie „niewidzialny”, nie do prześledzenia – i to nawet dla osoby, w której umyśle zachodzi. Tę formę inteligencji bada bardzo wnikliwie tradycyjna psychologia i szczególny nacisk na nią kładzie szkoła.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną

Na rozwój inteligencji logiczno-matematycznej u ucznia wpływ mają:

- rozwiązywanie zagadek i łamigłówek logicznych,
- zagadki koncepcyjne,

- zadania matematyczne polegające na szacowaniu i liczeniu w pamięci,
- określanie prawdopodobieństwa,
- klasyfikowanie pojęć, tworzenie kategorii i struktur pojęciowych,
- planowanie, opracowywanie harmonogramów,
- układanie treści w porządku logicznym,
- rozwiązywanie problemów w sposób systematyczny,
- myślenie przez analogię, stawianie hipotez, zadawanie pytań,
- poszukiwanie powiązań, związków przyczynowo-skutkowych,
- korzystanie z map i tabel,
- wykorzystywanie i tworzenie wykresów,
- wycinanie i budowanie modeli geometrycznych, majsterkowanie,
- dokonywanie pomiarów,
- praca z komputerem i środkami multimedialnymi,
- pomoc w nauce innym.

INTELEGENCJA INTERPERSONALNA

Osoby obdarzone inteligencją społeczną najlepiej rozumieją świat, obserwując go oczyma innych ludzi.

Charakterystyka osób z tego typu inteligencją:

- uczą się przez kontakt z innymi osobami,
- przekazują efektywnie swoją wiedzę,
- lubią pracować w grupie,
- umieją organizować pracę w grupie i tworzą pozytywną atmosferę,
- zajmują się wieloma sprawami na raz,
- mają wiele zainteresowań i uczęszczają na wiele dodatkowych zajęć,
- wolą gry zespołowe niż indywidualne,
- mają wielu przyjaciół,
- są duszą towarzystwa,
- bywają mentorami dla innych,
- wolą omawiać problemy z innymi niż rozwiązywać je sami,
- jasno i precyzyjnie przedstawiają swoje potrzeby, przy konfrontacji wykazują się asertywnością,
- umieją wypracować kompromis w negocjacjach,
- potrafią spojrzeć na świat oczyma drugiej osoby,

- o dostrzegają różnice między innymi osobami, w szczególności w ich nastrojach, temperamentach, motywacji i intuicjach,
- o odczytują zamiary i pragnienia innych,
- o są obdarzone zdolnościami przywódczymi i umiejętnością manipulowania innymi.

Elementy inteligencji personalnej wykorzystujemy prawie we wszystkich naszych poczynaniach.

Uczeń z inteligencją interpersonalną

Uczeń może rozwijać ten typ inteligencji poprzez:

- o zabawy i ćwiczenia interpersonalne,
- o ćwiczenia efektywnej komunikacji,
- o symulacje różnych wydarzeń,
- o uczenie się w parach, w grupach,
- o uczenie innych,
- o pełnienie funkcji kierownika projektu edukacyjnego, lidera zespołu,
- o dyskusje i debaty,
- o oglądanie i omawianie prezentacji,
- o udział w przedstawieniach z udziałem marionetek lub kukulek,
- o wypowiedzi na forum, wystąpienia publiczne,
- o udział w imprezach szkolnych,
- o uczestnictwo w życiu klubów, komitetów, w zajęciach pozalekcyjnych i w działalności organizacji opartych na wolontariacie.

INTELIGENCJA INTRAPERSONALNA

Osoby obdarzone inteligencją intrapersonalną najlepiej rozumieją świat, patrząc na niego ze swojego punktu widzenia.

Charakterystyka osób z tego typu inteligencją:

- o dobrze czują się we własnym towarzystwie,
- o lubią pracę w samotności,
- o odznaczają się samodyscypliną,
- o są niezależne w myśleniu, samodzielnie podejmują decyzje,
- o potrzebują ciszy na refleksje,

- biorą odpowiedzialność za swoje postępowanie,
- potrafią właściwie ocenić własne umiejętności, słabości i potrzeby,
- mają jasno sprecyzowany punkt widzenia, odczucia i motywy działania, wiedzą, dokąd zmierzają,
- umiejętnie rozpoznają własne stany emocjonalne,
- chętnie podejmują wyzwania, są ambitne,
- zwykle odnoszą sukcesy i nie potrzebują motywacji zewnętrznej,
- najlepiej poznają świat dzięki własnej obserwacji,
- aktywnie szukają opinii innych osób,
- mają pasje i hobby,
- często prowadzą pamiętnik.

Inteligencja intrapersonalna pomaga zrozumieć, że najważniejszy wpływ, jaki może wywierać człowiek, to umiejętność wywierania wpływu na siebie. Ten typ inteligencji pozwala każdemu z nas wejść w siebie – jest to najintymniejszy rodzaj inteligencji – i zobaczyć, nad czym należy popracować. Inteligencja intrapersonalna w połączeniu z inteligencją interpersonalną pomaga ludziom wybrać najlepszą drogę w życiu. Jest to jedna ze zdolności trudniejszych do rozpoznania u uczniów w szkole.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną

Rozwojowi inteligencji intrapersonalnej ucznia sprzyjają:

- zadania indywidualne,
- analiza SWOT własnej osoby,
- zadania na intuicję,
- pytania trudne i filozoficzne,
- uczenie się na swoich i cudzych błędach,
- unikanie pracy pod presją czasu,
- przeprowadzanie monitoringu,
- czytanie literatury dotyczącej rozwoju osobistego,
- analiza biografii,
- pisanie, prowadzenie dziennika,
- tworzenie poradników,
- bycie z samym sobą,
- samodzielne nauka w domu.

INTELEGENCJA PRZYRODNICZA

Osoby obdarzone inteligencją przyrodniczą najlepiej rozumieją świat przez swoje otoczenie.

Charakterystyka osób z tego typu in teligencją:

- o żyją w zgodzie z naturą,
- o lubią przebywać na świeżym powietrzu, obcować z przyrodą i zwierzętami,
- o często uprawiają ogródki, hodują rośliny,
- o zbierają okazy fauny i flory,
- o łatwo zapamiętują różne gatunki roślin i zwierząt,
- o lubią i mają zwierzęta,
- o chętnie biorą udział w wycieczkach,
- o bardzo ważna jest dla nich ekologia,
- o ciekawią ich: socjologia, psychologia, ewolucja,
- o interesują się, jak funkcjonuje ludzkie ciało,
- o rozpoznają zjawiska kulturowe,
- o klasyfikują przedmioty w hierarchie.

Inteligencja przyrodnicza oznacza umiejętność rozumienia świata roślin i zwierząt, a także poznania ich różnorodności i potrzeb. W dzisiejszych czasach oznacza również umiejętność rozpoznawania ogromnej liczby producentów, marek, rodzajów, typów itp.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą

Uczeń z inteligencją przyrodniczą może ją rozwijać poprzez:

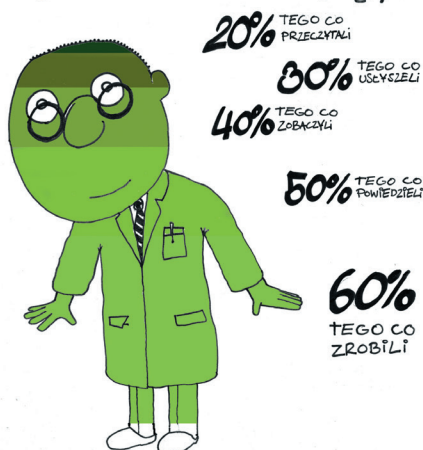
- o uczestnictwo w zajęciach pozaszkolnych,
- o wycieczki edukacyjne,
- o odwiedzania muzeów przyrodniczych, ogrodów zoologicznych,
- o przeprowadzanie eksperymentów przyrodniczych,
- o prowadzenie obserwacji,
- o odnoszenie nowych treści do zjawisk zachodzących w świecie fauny i flory,
- o zapamiętywanie przedmiotów w ich naturalnym środowisku,
- o dopasowywanie obrazków do definicji,
- o klasyfikowanie, kategoryzowanie, hierarchizowanie,
- o formułowanie prognoz,
- o tworzenie i wykorzystywanie naturalnych pomocy dydaktycznych,
- o oglądanie filmów edukacyjnych o treści przyrodniczej,
- o analizę zjawisk kulturowych.

Rozdział 3. Gardner w szkole

Teoria inteligencji wielorakich zmusza do przemyślenia sposobu, w jaki nauczyciele w szkole powinni podchodzić do przedmiotów i tematów, których uczą, a jednocześnie sugeruje w jaki sposób te treści nauczania mogą być prezentowane, aby stworzyć warunki do efektywnego zarówno nauczania, jak i uczenia się.

CZY WIESZ ZE LUDZIE ZAPAMIĘTUJĄ ...

JEDNAK GDY CZYTAJĄ, SŁYSZĄ, WIDZĄ, MÓWIĄ I ROBIA,
COŚ Z DANEJ INFORMACJĄ, PAMIĘTAJĄ Z TEGO

90%

4

Styl uczenia się jest wyznaczany w głównej mierze przez właściwości indywidualne każdego ucznia, odbierającego informacje ze świata różnymi zmysłami i mającego swój ulubiony naturalny kanał odbioru i przekazu informacji. W związku z tym nie można wszystkim uczniom narzucać jednakowego, a tym bardziej indywidualnego – nauczyciela, stylu nauczania. Nauczyciele kierowani zróżnicowanymi profilami intelektualnymi uczniów w danej klasie muszą zrezygnować z jednego stylu nauczania dla wszystkich uczniów na rzecz bardziej dopasowanego do indywidualnych potrzeb uczniów podejścia. Howard Gardner kładzie ponadto nacisk na znaczenie stosowania materiałów dydaktycznych dopasowanych do poszczególnych inteligencji, co ma duże znaczenie dla języka używanego przez daną inteligencję. Teoria inteligencji wielorakich dostarcza zatem możliwość efektywnego uczenia z uwzględnieniem potrzeb, zainteresowań i talentów uczniów, dzięki czemu stają się oni bardziej aktywni i zaangażowani w realizację zadań i ćwiczeń oraz rozwiązywanie problemów. Co warto podkreślić, wdrożenie TIW w szkole nie tylko promuje, ale również wprowadza w czyn ideę nauki przez zabawę, a zatem ma duże szanse na pozytywne przyjęcie przez samych uczniów.

⁴ Małgorzata Taraszkiewicz & Colin Rose: „Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli”, TL, Warszawa 2006.

Jednym z możliwych konkretnych zastosowań teorii inteligencji wielorakich w szkole jest formowanie uczniów w trakcie lekcji w podgrupy czy zespoły projektowe, kiedy to nauczyciel stosuje aktywizujące metody nauczania, oparte na pracy w grupach właśnie. Z jednej strony można tak dobierać uczniów, aby maksymalnie zróżnicować rodzaje inteligencji w grupie, co w konsekwencji da możliwość wykazania się uczniom i wykonania zadania zgodnie z ich wrodzonymi predyspozycjami oraz zdolnościami. Z drugiej jednakże strony pogrupowanie uczniów według ich inteligencji dominujących również bywa zasadne – zwłaszcza wtedy, kiedy istotne z punktu widzenia nauczyciela jest uzyskanie, a jednocześnie zaprezentowanie uczniom różnych rozwiązań danego problemu, rozwiązań wynikających z niejednolitego postrzegania problemu w zależności od typów inteligencji, ze wskazaniem różnorodnych dróg osiągnięcia tego samego celu.

Typy inteligencji dominujących ucznia nauczyciel może również potraktować jako kryterium angażowania go w konkretne zadania dodatkowe, pozalekcyjne czy pozaszkolne, nie tylko pozwalając tym samym na wykazanie się ucznia, ale również stwarzając warunki w pełni komfortowej pracy ucznia. Ta propozycja wykorzystania TIW w szkole sprzyja podniesieniu samooceny ucznia, budowaniu szacunku i uznania koleżeństwa a także czynnie wpływa na zadowolenie jego opiekunów.

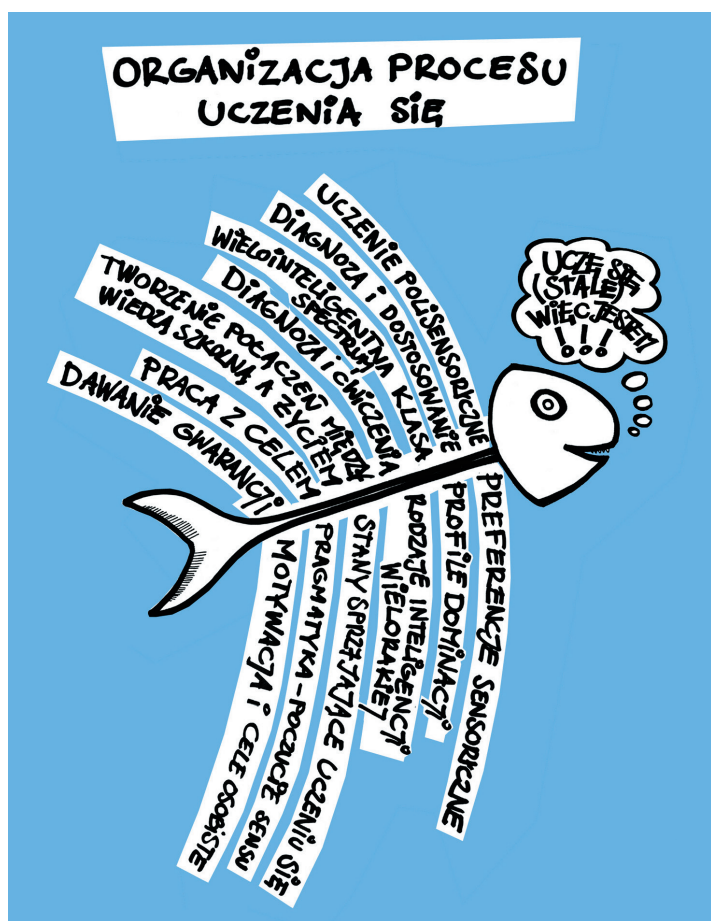
Nauczyciel powinien również szukać okazji, żeby pokazać uczniowi, że umiejętnie wykorzystał jedną lub więcej rodzajów swojej inteligencji (inteligencje dominujące, wspomagające) – również poprzez zachęcanie uczniów do eksperymentowania z różnymi sposobami uczenia się.

Niezwykle zatem istotnym z punktu widzenia teorii wielorakich inteligencji Howarda Gardnera (i trzeba sobie wyraźnie powiedzieć – wcale niełatwym) zadaniem dla dydaktyka, pedagoga, wychowawcy, nauczyciela, rodzica czy opiekuna jest bycie w pełni świadomym tego, w jaki sposób podopieczni, wychowankowie, uczniowie, dzieci wykazują swoje silne i słabe strony w różnych rodzajach inteligencji.

Współczesna szkoła, urzeczywistniając nowoczesne koncepcje wychowania, musi uwzględniać zmieniające się potrzeby i możliwości wychowanków, sprzyjać procesom optymalizacji osiągnięć szkolnych i przygotowywać uczniów do życia w zmieniającej się rzeczywistości. Powinna stwarzać warunki do wszechstronnego rozwoju ucznia, uwzględniając przy tym zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz stosując aktywizujące metody nauczania. Metody nauczania powinny być różnorodne, kształcące umiejętności ponadprzedmiotowe, efektywne i użyteczne, motywujące ucznia do pracy, angażujące różne zmysły, oddziałujące na emocje a także rozwijające kreatywność. Wprowadzając je do nauczania, nauczyciel zmienia swoją rolę z wykładowcy i głównego źródła wiedzy podawczej na organizatora procesu samodzielnego kształcenia się uczniów – mentora. Uczenie się i nauczanie są procesami złożonymi i wielowymiarowymi. Aby nauczaniu/czeniu się dawało zamierzone efekty, musi być również interesujące dla uczących się, celowe, uświadomione oraz motywujące, a przede wszystkim praktyczne i użyteczne. Warunkiem zdobywania doświadczeń i przekształcania ich w kompetencje jest aktywność własna ucznia. Proces kształcenia oparty na aktywności i samodzielności, wiązaniu poznania z działaniem i respektowaniu indywidualnego profilu inteligencji, to istota nowoczesnej szkoły.

Szybki rozwój technologiczny środków przekazu informacji i komunikacji wpływa nie tylko na zmianę warunków i stylu życia społecznego i gospodarczego, ale również na edukację, która wymaga zupełnie innego zestawu narzędzi i metod dydaktycznych niż ten stosowany do niedawna. Konieczne jest poszukiwanie skutecznych, innowacyjnych i efektywnych rozwiązań potrafiących sprostać wymaganiom uczniów, którzy stają się coraz bardziej świadomi, zwłaszcza cyfrowo, i wymagający. Dzisiejsza gospodarka, oparta na wiedzy, wymaga innowacyjnych systemów edukacyjnych. Szczególnie rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych i Internetu powoduje przeniesienie nacisku z narzędzi i treści na umiejętności i kompetencje. Dlatego edukacja na wszystkich etapach kształcenia powinna podążać za zmianami i uwzględniać specyficzne potrzeby uczniów, a także kształtować nowy typ nauczania, wykorzystujący w coraz większym stopniu nowoczesne narzędzia informatyczne. Dostępność coraz nowszych, bardziej nowoczesnych i elastycznych technologii sprawia, że indywidualnie skonfigurowana edukacja staje się nie tylko wymogiem, ale rzeczywistością, a z czasem stanie się normalnością.

5

⁵ Małgorzata Taraszkiewicz & Colin Rose: „Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli”, TL, Warszawa 2006.

Rozdział 4.

Arkusz oceny predyspozycji i preferencji

W momencie, kiedy nauczyciel decyduje się na wdrożenie teorii inteligencji wielorakich w codziennych zajęciach klasowych, musi taki etap rozpocząć określeniem, jakie typy inteligencji i predyspozycje posiadają uczniowie, których będzie nauczał i uczył. Podczas tego etapu mierzenie nie jest dobrym określeniem czynności, jaką wykonują nauczyciele w celu określenia inteligencji wielorakiej poszczególnych uczniów, ponieważ standardowe testy mające na celu uzyskanie wyników oraz rezultatów porównawczych na dużej populacji uczniów, nie nadają się do pomiarów wielu z tych inteligencji – do ich pomiaru należy zastosować bardziej ekspansywne i wielopłaszczyznowe podejście.

Sam Howard Gardner przestrzega przed tworzeniem zbioru krótkich testów mających na celu pomiar wszystkich naraz lub też różnych inteligencji. Według niego, w takich testach zainteresowania są często mylone z umiejętnościami, co w efekcie prowadzi do tego, że przeprowadzana diagnoza okazuje się mało efektywna i skuteczna. Wszyscy mamy pewien repertuar umiejętności potrzebnych do rozwiązywania różnego rodzaju problemów. Wielorakie ludzkie zdolności, zwane przez Gardnera inteligencjami, są w znacznym stopniu od siebie niezależne. Poza tym ważne staje się traktowanie ludzi jako mających raczej pewien zbiór inteligencji niż tylko jedną jedyną zdolność rozwiązywania problemów, którą można zmierzyć bezpośrednio za pomocą testów typu papier i ołówki. Dana osoba może nawet nie być szczególnie uzdolniona w żadnej dziedzinie, a mimo to konkretna kombinacja czy też połączenie różnych umiejętności może sprawiać, że potrafi ona wyjątkowo dobrze dopasować się do pewnej niszy. A zatem sprawą ogromnej wagi jest badanie, ocenienie i docenianie tej szczególnej kombinacji inteligencji, która może predestynować daną osobę do podejmowania pewnej roli społecznej czy zawodowej.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę na istotny fakt: próba oznakowania inteligencji fałszywie zakłada, iż dokładnie dowiemy się, które inteligencje są w danym momencie zaangażowane, jednakże należy zdawać sobie sprawę z tego, że nie jesteśmy w stanie tego potwierdzić ze stu-procentową pewnością. Każdy badacz inteligencji wielorakich powinien być świadomy, że – zgodnie z założeniami TIW – dopóki m.in. nie uda się wyszczególnić, które zwoje nerwowe są odpowiedzialne za działania poszczególnych inteligencji, dopóty nie można ze stuprocentową pewnością powiedzieć, które inteligencje zostają zaangażowane w konkretnym przypadku.

Howard Gardner podkreśla również nie tylko potencjalne zyski, ale także niebezpieczeństwa identyfikacji aktualnego profilu inteligencji danej osoby. Świadomość silnych i słabych stron człowieka może być pomocna i dawać możliwość wprowadzenia ludzi w stan osobistej refleksji, co może być bardzo produktywne zarówno dla nich samych, jak i dla środowiska, w którym żyją. Tym niemniej jakiegokolwiek działania identyfikujące i charakteryzujące daną osobę dają przyzwolenie ludziom na wyznaczanie sobie i innym pewnych ograniczeń – zarówno podświadomie, jak i świadomie, co już nie jest zgodne z pozytywnymi założeniami istnienia inteligencji wielorakich.

Pewne symptomy dominującego typu inteligencji nauczyciel może samodzielnie zaobserwować u swoich podopiecznych podczas realizacji zajęć. Gardner kładzie również nacisk na wagę przeprowadzania obserwacji uczniów w otoczeniu wielopłaszczyznowym – w środowisku szkolnym, podczas zajęć pozalekcyjnych, w czasie wycieczek szkolnych czy w domach rodzinnych uczniów. Bardziej precyzyjnego zbadaniu profilu inteligencji uczniów szkół ponadgimnazjalnych, bez względu na typ szkoły (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła zawodowa), ma służyć arkusz oceny predyspozycji i preferencji (AOPiP) uczniów – Kwestionariusz Inteligencji Wielorakich (KIW)⁶, którego celem jest wspomaganie nauczyciela w diagnozie potencjału uczniów oraz wsparcie w dostosowywaniu dostępnych metod nauczania do potrzeb poszczególnych jego podopiecznych.

Ponadto Kwestionariusz Inteligencji Wielorakich⁷ może być wykorzystywany w poradnictwie zawodowym, podczas projektowania ścieżki kariery zawodowej ucznia czy też przy decydowaniu o dalszym kierunku i poziomie kształcenia danego ucznia na kolejnych etapach edukacji zarówno formalnej, jak i nieformalnej.

Testujemy, ale po co?

Indywidualne profile inteligencji uczniów poprzez określanie silnych i słabych stron ucznia wskażą metody najpełniejszego wykorzystania potencjału posiadanych przez danego ucznia inteligencji. Według Gardniera, w początkowych latach nauki taki profil pomógłby określić sposoby rozwoju pełnego spektrum inteligencji uczniów w sposób jak najbardziej kompletny.

Podejście nauczyciela do nauczania, uznane przez Howarda Gardniera za najskuteczniejsze, powinno docelowo szukać najpraktyczniejszej wiedzy, najlepszych metod i najskuteczniejszych umiejętności w rozwiązywaniu przez uczniów problemów lub w dopasowywaniu oczekiwanych rezultatów do poszczególnych uczniów w ramach całego zakresu materiału nauczania. Co oznacza, że zamiast doprowadzać uczniów do gotowych założeń, należy dopasować te założenia do nich. Nawet kiedy uczeń unika pewnych zadań lub pomocy dydaktycznych, można zastosować wobec niego techniki pomostowe w oparciu o jego indywidualny profil inteligencji.

Podczas oceniania preferencji i predyspozycji uczniów nie powinna mieć zbyt dużego znaczenia wiedza o tym, jak silna lub słaba jest inteligencja poszczególnego typu u danego ucznia. Dla nauczyciela najważniejsza jest świadomość uczniowskich ekstremów na obszarze inteligencji oraz informacja o inteligencjach dominujących na forum klasy. Dzięki temu będzie on mógł użyć takiej informacji w celu zaplanowania zajęć w oparciu o świadomość posiadanych przez uczniów umiejętności (zarówno silnych, jak i słabych stron każdego z uczniów) i – bazując na tej wiedzy – łączyć uczniów w pary, grupy czy zespoły, a także rozdysponowywać konkretne typy i rodzaje zadań oraz ćwiczenia do wykonania przez uczniów w ramach pracy indywidualnej na lekcji czy też w domu.

⁶ Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusz oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.

⁷ tamże

Testujemy, ale gdzie?

Kwestionariusz Inteligencji Wielorakich (KIW)⁸ jest narzędziem przeznaczonym do badań zarówno indywidualnych, jak i grupowych. W obu przypadkach procedura badania jest taka sama.

Badający powinien zapewnić odpowiednie, dobrze oświetlone i wygodne miejsce do wypełnienia Kwestionariusza⁹. W zakresie wymagań technicznych badający musi w szczególności zadbać o:

- ✓ zapewnienie sprawnego komputera dla osoby badanej, na którym jest zainstalowana aktualna wersja wtyczki MS Silverlight,
- ✓ zapewnienie bezproblemowego połączenia komputera z Internetem,
- ✓ prawidłowe wpisanie adresu strony, na której znajduje się narzędzie diagnostyczne (www.imkp.paip.pl),
- ✓ sprawdzenie funkcjonalności karty dźwiękowej na komputerze,
- ✓ zapewnienie słuchawek dla osoby badanej,
- ✓ włączenie przed rozpoczęciem badania trybu pełnoekranowego w przeglądarce internetowej, tak by wszystkie zadania były w pełni widoczne dla osoby badanej.

Uczniowie powinni być poinformowani o celu badania oraz o tym, kto będzie miał wgląd w ich wyniki¹⁰, zwłaszcza że sposób wykorzystywania testów inteligencji budził i nadal budzi wiele kontrowersji. Zaufanie uczniów do kolejnego testu, jakich wiele wypełniają w szkołach (nie zawsze z przekonaniem i ochotą, zwłaszcza w zakresie kompetencji niemających bezpośredniego przełożenia na ich oceny końcowe z danego przedmiotu), mogłoby wzbudzić wprowadzenie uczniów przez nauczyciela w innowacyjne założenia teorii inteligencji wielorakich Howarda Gardnera oraz podkreślenie, że rozwiązanie Kwestionariusza¹¹ będzie pomocne obu stronom w procesie edukacji – zarówno uczniowi, jak i nauczycielowi. Poznanie uczniowskich mocnych i słabych stron może stanowić podstawę wiarygodnej samooceny ucznia oraz przyczyni się do efektywniejszej jego, a także całej klasy, pracy na lekcjach, również pracy dydaktycznej samego nauczyciela. W ramach przełamania bariery uczeń – nauczyciel wypełnienia KIW¹² mógłby podjąć się również sam nauczyciel, nawet jeśli oryginalnie KIW dedykowany jest uczniom szkół ponadgimnazjalnych. Nauczyciel mógłby także pokusić się o upublicznienie swoich wyników, a nawet próbę ich omówienia w kontekście predyspozycji do nauczania konkretnego przedmiotu na zasadzie zobrazowania różnorodności prezentowanych przez ludzi zdolności, zdiagnozowanych w KIW inteligencji dominujących i wspomagających.

Zanim uczniowie zaczną wypełniać Kwestionariusz¹³, nauczyciel powinien upewnić się, czy wypełnili oni wszystkie pola związane z danymi osobowymi oraz czy wybrali odpowiedni zestaw testów do rozwiązania (możliwość wyboru testów w zależności od celu przeprowadzenia badania).

Autorzy KIW¹⁴ założyli, że ze względu na warunki szkolne wypełnianie testu nie powinno trwać dłużej niż 1-2 zajęcia lekcyjne (tj. przeciętnie 45-50 minut, z możliwością dłuższego wy-

⁸ Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusze oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.

^{9, 10, 11, 12, 13, 14} tamże

pełnienia), gdyż tylko wtedy badanie będzie użyteczne dla nauczyciela. Niemniej w ogólności czas badania jest nieograniczony.

Nauczyciel powinien poinformować uczniów o tym, że przy zadaniach istnieje opcja przejścia do kolejnego zadania bez udzielenia odpowiedzi na poprzednie pytanie. Wprowadzenie tej funkcji ma na celu zminimalizowanie ryzyka odczuwania frustracji przez uczniów podczas wypełniania kwestionariusza¹⁵, jeśli natrafią oni na pytania, które sprawią im dużą trudność czy też spowodują pewien dyskomfort ucznia.

Instrukcje opisujące sposób odpowiadania na poszczególne pytania osoby badane czytają samodzielnie. Podczas wypełniania KIW¹⁶ nie można korzystać z pomocy – kartek, kalkulatorów, programów komputerowych ani stron internetowych.

W związku z tym, że inteligencje według teorii Gardnera są niestałe, ulegają zmianom związanym z naszymi doświadczeniami życiowymi, a ponadto są na tyle skomplikowane, że nie da się ich w pełni przeanalizować, używając ołówka i kartki, testów papierowych czy też fotografii danej osoby, jeśli mamy zamiar analizować daną osobę i jej dotychczasowe życie, KIW¹⁷ zaproponowano w wersji komputerowej.

Podsumowaniem przeprowadzonego wśród uczniów badania i oceny ich predyspozycji oraz preferencji, a także kolejnym krokiem we wdrożenie uczniów w teorię inteligencji wielorakich i wskazanie przykładów wiarygodności założeń Gardnera może być prośba nauczyciela o wyszukanie przez uczniów w Internecie przykładów biografii „cudownych dzieci” wraz ze wspólnym omówieniem na forum klasy, jakich inteligencji dominujących biografie te dotyczyły. Nauczyciel powinien jednakże zadbać o wyraźne podkreślenie nietuzinkowej wybitności poziomu inteligencji dominujących „cudownych dzieci” oraz podkreślić, że wszyscy mamy do dyspozycji wszystkie typy inteligencji, które można rozwijać i których poziom rozwoju zmienia się wraz z wiekiem, etapem edukacji, doświadczeniem życiowym, środowiskiem życia i pracy.

Testujemy, ale jak?

Kwestionariusz Inteligencji Wielorakich¹⁸, którego celem jest zbadanie i ocena predyspozycji ucznia szkoły ponadgimnazjalnej, obejmuje 97 pytań i zadań, podzielonych na 8 skal:

- skala inteligencji językowej: 16 pozycji,
- skala inteligencji intrapersonalnej: 8 pozycji,
- skala inteligencji kinestetycznej: 9 pozycji,
- skala inteligencji interpersonalnej: 13 pozycji,
- skala inteligencji matematyczno-logicznej: 16 pozycji,
- skala inteligencji muzycznej: 13 pozycji,
- skala inteligencji przyrodniczej: 10 pozycji,
- skala inteligencji wizualno-przestrzennej: 12 pozycji.

¹⁵ Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusze oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.

^{16, 17, 18} tamże

ARKUSZ OCENY PREDYSPOZYCJI I PREFERENCJI UCZNIÓW - ZESTAWIENIE PYTAŃ TESTOWYCH¹⁹

SAMOOCENA

W przyszłości widzę siebie w zawodzie (możesz wybrać więcej odpowiedzi niż 1):

- dziennikarz,
- tłumacz,
- prawnik,
- psycholog,
- rehabilitant,
- lekarz,
- pielęgniarz/opiekunka,
- filozof,
- poeta,
- artysta,
- geograf,
- ogrodnik,
- weterynarz,
- sportowiec,
- chirurg,
- mechanik,
- architekt,
- projektant,
- krawiec,
- ekonomista,
- programista komputerowy,
- śledczy,
- kasjer – sprzedawca,
- muzyk,
- producent muzyczny,
- konserwator sprzętu muzycznego.

INTELIGENCJA JĘZYKOWA

1. Uzupełnij tekst wyrazami z ramki, zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Każdego wyrazu można użyć tylko raz, a trzy wyrazy są zbędne.

dzięki, wbrew, zatem, co, które, stąd, im,
według, którym, których, dopóty, tym, dopóki

Żeby odpowiedzieć na kluczowe pytanie, czy media mówią prawdę, warto zajrzeć do dziennikarskiej kuchni, w której przygotowuje się najważniejsze danie mediów: informacje. W redak-

¹⁹ Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusze oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.

cjach prasy, radia i TV nie królują szamani preparujący newsy ..... recept propagandy, lecz bardzo zapracowani ludzie. Podlegają oni podwójnej presji: czasu i rynku. Dochodzi do tego presja ze strony szefów, mających decydujący wpływ na to, ... uważa się za dobre i pożądane w medium, ... kierują i za ..... odpowiadają. .... te trzy wektory – pomysły i czas realizacji, wyniki rynkowe i wewnętrzna kontrola jakości – za bardzo się nie rozjeżdżają, ... panuje względna równowaga. Na co dzień jednak jej zachowanie jest diabelnie ciężkie i ....., a nie skądinąd, wynika większość błędów popełnianych w mediach. Największą siłą oddziaływania ma, oczywiście, dziennik telewizyjny, ... pozorom będący młodym gatunkiem dziennikarstwa, bo liczącym zaledwie 30-40 lat. Milionom ludzi zastępuje gazety i książki. Nic więc dziwnego, że dzienniki telewizyjne są wszędzie pod lupą polityków i komentatorów. Zwłaszcza, że ..... politycy słabsi, ... silniejsi dziennikarze, szczególnie mediów elektronicznych.

2. Jaki wyraz należy dodać na początku poniższych wyrazów, aby utworzyć inne wyrazy języka polskiego?

ŚCIÓŁKA   STAWKA   BÓJ   SŁUCH

3. Przetaw litery w podanej rozsypance tak, aby powstał przymiotnik:

ODOINYŁSP

4. Przetaw litery w podanej rozsypance tak, aby powstała nazwa zwierzęcia:

KSORNEKWO

5. Dopasuj słowa do znaczenia

kuriozalny	niezwykły, osobliwy, dziwaczny
skonfundowany	wprawiony w zakłopotanie
koherentny	spójny, zwarty
lapidarny	zwięzły, treściwy
wysublimowany	wyszukany, podniosły
transcendentny	istniejący na zewnątrz, poza zasięgiem naszych doświadczeń
rachityczny	wątej budowy, chudy, drobny
ekskluzywny	elitarny, przeznaczony dla wąskiej grupy
misterny	składający się z wielu drobnych, precyzyjnie wykonanych elementów
permissywny	pozwalający na całkowitą swobodę w postępowaniu i zachowaniu
penitencjarny	dotyczący kar, więźniów, więziennictwa
sensualny	odbierany za pomocą zmysłów
infantylny	zachowujący się jak dziecko, niedojrzały
użyteczny	mający na celu praktyczną, materialną korzyść

6. Wysłuchaj spokojnie i w skupieniu prezentowanych wypowiedzi, starając się je zrozumieć i w miarę możliwości zapamiętać. Następnie kliknij w „przejdź dalej”.

Odpowiedz na poniższe pytanie, odwołując się do tekstów, które usłyszałeś/-aś.

Co jest przyczyną zakwaszenia?

- a) nadmierna ilość siarki w atmosferze,
- b) nadmierna ilość dwutlenku węgla w atmosferze,
- c) efekt cieplarniany.

7. Odpowiedz na poniższe pytanie, odwołując się do tekstów, które usłyszałeś/-aś.

Na jakich głębokościach ocean zakwaszany jest najszybciej?

- a) powierzchniowych,
- b) głębokich,
- c) na obu równomiernie.

8. Odpowiedz na poniższe pytanie, odwołując się do tekstów, które usłyszałeś/-aś.

Ile czasu zajęłoby powrót stanu wód do czasu sprzed rewolucji przemysłowej?

- a) setki lat,
- b) dziesiątki tysięcy lat,
- c) setki tysięcy lat.

9. Najczęściej dostaję z języka polskiego:

- a) oceny: 1-2,
- b) oceny: 3-4,
- c) oceny 5-6.

10. Z wypracowań dostaję najczęściej:

- a) oceny: 1-2,
- b) ocenę 3,
- c) oceny: 4-5,
- d) ocenę 6.

11. Moja ocena semestralna z języka polskiego to:

- a) 1-2,
- b) 3,
- c) 4,
- d) 5-6.

12. Miesięcznie, poza lekturami, czytam minimum:

- a) 0-2 książki,

- b) 3-4 książki,
- c) powyżej 5 książek.

13. Czytam gazety lub artykuły/blogi w Internecie:

- a) codziennie,
- b) co drugi dzień,
- c) dwa razy w tygodniu,
- d) raz na tydzień lub rzadziej.

14. Kiedy się uczę, wykonuję samodzielnie notatki.

- a) tak,
- b) nie.

15. Z lektur doskonale pamiętam imiona, nazwy ulic, nazwy miejscowości.

- a) tak,
- b) nie.

16. Zapamiętuję tekst wiersza już po 3-bądź 4-krotnym przesłuchaniu lub przeczytaniu.

- a) tak,
- b) nie.

INTELIGENCJA INTRAPERSONALNA

1. Poniżej znajduje się opis 8 rodzajów umiejętności i zdolności. Zaznacz, w jakim stopniu posiadasz każdą z nich. Jedna gwiazdka oznacza, że – Twoim zdaniem – ta zdolność nie jest Twoją mocną stroną, pięć gwiazdek zaś, że jesteś mocny w tym zakresie.

- Chętne rozwiązywanie różnego rodzaju zagadek logicznych czy też gier typu sudoku, dobre liczenie i umiejętność wyciągania wniosków.
- Poprawna mowa i bogaty zasób słów. Umiejętności pisarskie, chętnie zabieranie głosu czy też zamiłowanie do zagadek słownych (np. rebusów).
- Chętne opiekowanie się zwierzakami, dbanie o rośliny, wrażliwość na ekologię i losy planety.
- Zamiłowanie do grania lub śpiewania, tworzenia muzyki. Reagowanie na muzykę zmianami humoru.
- Umiejętność dobrego orientowania się w terenie. Dobre wyczucie koloru, chętnie korzystanie z map, wykresów, malowanie i angażowanie się w prace plastyczne.
- Dobre wyczucie własnego ciała, kondycja, zręczność. Zamiłowanie do sportu, majsterkowania, wykonywania prac ręcznych (takich jak szycie czy składanie komputerów).
- Rozumienie uczuć i myśli innych ludzi oraz powodów ich zachowania. Łatwość nawiązywania i utrzymywania kontaktów, chętna angażowanie się w prace w grupie.
- Zdolności intrapersonalne: wiedza o sobie samym, świadomość swoich myśli, uczuć

i emocji, skłonność do analizowania swojego zachowania. Poświęcanie czasu na myślenie o sobie.

2. Jeśli się uczę lub muszę podjąć jakąś ważną decyzję:

- a) wolę posiedzieć w samotności, łatwiej mi wtedy się skupić czy stwierdzić, czego chcę,
- b) wolę pouczyć się z kimś lub zapytać kogoś o radę.

3. Jeśli bardzo przykładam się do nauki, to dlatego, że:

- a) muszę poprawić ocenę z danego przedmiotu,
- b) zależy mi na dobrej ocenie z danego przedmiotu,
- c) dany temat mnie interesuje, nie muszę dostać żadnej oceny z tego przedmiotu,
- d) temat mnie interesuje, a jednocześnie chcę dostać dobrą ocenę.

4. To, czy ktoś odniesie sukces w życiu, zależy przede wszystkim od:

- a) szczęścia,
- b) jego samodzielnej pracy,
- c) pomocy innych ludzi,
- d) sytuacji w kraju i na świecie.

5. Nauczyciel przydzielił Ci zupełnie nowe zadanie, którego nigdy wcześniej nie wykonywałeś/-aś. Nie poszło Ci zbyt dobrze. W związku z tym:

- a) unikasz tego typu zadań,
- b) analizujesz dokładnie, co należało zrobić inaczej,
- c) jeśli będziesz musiał/-a wykonać takie zadanie jeszcze raz, poszukasz osoby, która Ci wszystko krok po kroku wytłumaczy,
- d) zakładasz, że kolejnym razem będziesz miał/-a więcej szczęścia.

6. Gdy myślę o swoim życiu:

- a) wiem dość dokładnie, co będę robił/-a w najbliższych latach i w jaki sposób przyczyni się to do realizacji moich celów,
- b) zastanawiam się, co przyniesie mi los i co będę robić za pięć lat, bo trudno mi to sobie dzisiaj wyobrazić,
- c) zakładam, że nie warto robić za dużo planów, bo i tak wszystko może nagle się zmienić.

7. Jeśli chodzi o politykę:

- a) nie interesuje mnie ona zupełnie,
- b) czasem słucham wiadomości, żeby mniej więcej wiedzieć, co się dzieje,
- c) dosyć mnie interesuje, mam już wyrobione własne poglądy na część spraw związanych z polityką.

8. Jeśli postawię sobie jakiś dodatkowy cel, który nie jest narzucony przez szkołę:
- udaje mi się go zrealizować, chyba że nagle pojawiają się przeszkody,
  - realizuję go praktycznie zawsze, niezależnie od okoliczności; mówią, że jestem pod tym względem uparty/-a,
  - rzadko stawiam sobie jakieś cele, wystarczająco dużo czasu poświęcam na realizację wymagań szkoły.

INTELIGENCJA KINESTETYCZNA

- Zaznacz, które mięśnie mają napięte postaci na obrazkach.
- Używając myszy, spróbuj jak najszybciej trafić piłką do kosza.
- Po wciśnięciu przycisku „start”, w polu pojawi się kilkakrotnie czerwona piłeczka. Spróbuj w nią kliknąć jak najszybciej.
- Na zajęciach z wychowania fizycznego:
  - mam bardzo dobre wyniki i oceny,
  - mam przeciętne wyniki, w niektórych dyscyplinach jestem dobry/-a, a w innych nie,
  - nie dbam specjalnie o swoje wyniki, więc nie są one najlepsze,
  - jestem zwolniony z ćwiczeń.
- Jestem dobry/-a w (możesz wybrać więcej odpowiedzi niż 1):
  - jeździe na nartach,
  - jeździe na łyżwach,
  - jeździe na rolkach,
  - jeździe na deskorolce,
  - sztukach walki,
  - tenisie ziemnym lub stołowym,
  - żadnym z powyższych.
- Mam osiągnięcia sportowe i biorę z powodzeniem udział w zawodach sportowych.
  - tak,
  - nie.
- W wolnym czasie lubię (możesz wybrać więcej odpowiedzi niż 1):
  - tworzyć ozdoby,
  - sklejać modele,
  - naprawiać urządzenia/pojazdy,
  - składać komputery,
  - szycь,
  - żadne z powyższych.

8. Po szkole:

- a) gram w piłkę nożną/koszykówkę/siatkówkę itp.,
- b) chodzę na zajęcia taneczne,
- c) nie poświęcam dodatkowego czasu na sport, zajmuję się czymś innym.

9. Na lekcjach WF, podczas nauki nowej umiejętności (układu tanecznego, skoku przez skrzyżnię itp.):

- a) wystarczy mi raz pokazać, jak należy wykonać zadanie, żebym umiał/-a to powtórzyć,
- b) muszę trochę popróbować, po kilku razach już umiem,
- c) zajmuję mi to trochę czasu – w mojej klasie są osoby, które szybciej opanowują takie umiejętności.

INTELIGENCJA INTERPERSONALNA

1. Zostałeś wybrany Liderem projektu „Niezwyczajni ludzie ze zwykłych miejsc – wybitne postaci XX wieku z mojej miejscowości/dzielnicy”. W jego ramach uczniowie mają zaprezentować ludzi ze swojej miejscowości/dzielnicy, którzy zapisali się na kartach historii/sztuki/polityki itd. w XX wieku.

Przeczytaj informacje o danych osobach (pojawiają się, gdy najedziesz kursorem na rysunek postaci). Na ich podstawie przydziel konkretnym osobom zadania z projektu, którego jesteś liderem, przeciągając pola zadań do konkretnych postaci.

Zadania do wykonania:

- przygotowanie listy postaci ważnych dla historii wraz z krótką biografią,
- przygotowanie listy postaci związanych ze sztuką wraz z krótką biografią,
- przygotowanie listy innych znanych ludzi (polityka, służba społeczeństwu, „osoby – legendy” z danej dzielnicy/miejscowości) wraz z krótką biografią,
- przygotowanie wizerunków wybranych postaci (zdjęcia/obrazy),
- przeprowadzenie wywiadów z wybranymi osobami (bądź ich rodziną, jeśli wybrane osoby już nie żyją),
- przygotowanie krótkiego filmu na temat historii miejscowości/dzielnicy w XX wieku,
- przygotowanie zdjęć/obrazów miejsc i rzeczy związanych z postaciami (domy, w których mieszkali, dzieła, pomniki itd.),
- przygotowanie interaktywnej prezentacji (pokaz wybranych postaci, które same o sobie opowiadają) z wykorzystaniem zdjęć oraz muzyki,
- przygotowanie linii melodycznych do prezentacji (muzyka ma odpowiadać czasom, w jakich żyły wybrane osoby),
- przygotowanie tekstów do prezentacji – opowieści „wirtualnych postaci” z prezentacji,
- nagranie tekstów do prezentacji.

Opis osób:

Anka – jest nowa w klasie, sympatyczna, ale trzyma się trochę z boku. Trudno ją poznać bliżej, bo całe popołudnia poświęca na treningi sportowe. Podczas lekcji niewiele mówi. Inne dziewczyny kilkakrotnie zapraszały ją na wspólne powtórki przed sprawdzianami, jednak Anka zawsze uprzejmie odmawia. Oprócz zawodów sportowych Anka występuje też w konkursach recytatorskich, co dodatkowo podnosi jej już i tak dobrą ocenę z j. polskiego.

Tomek – gwiazda klasowa. Wszyscy go uwielbiają. Zawsze umie coś zabawnego powiedzieć, wykręci się bez problemów ze wszystkich kłopotów: wagarów, braku zadania domowego itd., bo umie zagadać z każdym nauczycielem. Tomkowi wszystko uchodzi na sucho, w związku z tym często robi on zadania na ostatnią chwilę, albo w ogóle ich nie robi. Jeśli już się zmotywuje, to wygrywa konkursy plastyczne, ale rzadko bierze w nich udział, bo mu się nie chce. Tomek swoją przyszłość chce wiązać z telewizją, jak przystało na gwiazdę.

Wojtek – szef samorządu klasowego. Dbą o wszystkie problemy klasy i jest bardzo niezadowolony z tego, że nie został liderem projektu. W szkole robi mnóstwo rzeczy – obok samorządu często prowadzi akademie szkolne, organizuje różne akcje ekologiczne. Jest też redaktorem gazetki szkolnej, chociaż, jak sam mówi, mało pisze, bo jego rolą jest przede wszystkim przejrzeć wszystkich artykułów i zdecydowanie, które pójdą do druku. Jego decyzje nie zawsze podobają się innym, ale Wojtek umie odpowiednimi argumentami obrobić swoje stanowisko.

Zosia – spokojna i konkretna dziewczyna. Nie mówi za wiele, za to zawsze celnie i wprost. Zawsze ma zrobione wszystkie zadania, nigdy się nie spóźnia na lekcje. Wcale nie jest jednak „sztywna”. Koleżanki ją uwielbiają, bo Zosia potrafi sama szyć i często robi innym dziewczynom prezenty w postaci torebek czy bluzek, które sama najpierw projektuje na kartce. Umie dopasować krój strojów do figury, tak że w jej rzeczach każda dziewczyna wygląda świetnie. W zamian za to prosi tylko koleżanki o możliwość zrobienia im zdjęcia, bo – jak sama mówi – musi przygotować swoje portfolio, dzięki któremu podbije świat projektantów mody.

Michalina – jedna z najbardziej zabawnych, ale też złośliwych osób w szkole. Jej żarty, które wypowiada w prowadzonym przez siebie radio szkolnym, niejednemu poszły już w pięty. Ale za to puszcza takie piosenki, które wszystkim się podobają. Michalina ma w sobie odwagę i potrafi być złośliwa nawet w stosunku do nauczycieli, szczególnie kiedy ci proszą ją o pomoc w podłączeniu jakiegoś sprzętu, np. projektora. Większość uczniów na tyle boi się jej złośliwości, że starają się jej nie podpaść. Zapomnieć oddać Michalinie książkę? Nikt sobie na to nie pozwoli.

2. Za chwilę zobaczysz na ekranie twarze osób, które się uśmiechają. Zdecyduj przy każdym zdjęciu, czy przedstawiony na nim uśmiech jest prawdziwy, czy fałszywy.

3. Na czas wakacji zatrudniłeś/-aś się w restauracji jako kelner. Chcesz dostawać większe napiwki. Co zrobisz?

a) nic. Klienci dają napiwki, jeśli sami tego chcą. Dają tyle, ile chcą,

b) będziesz bardzo uśmiechnięty/-a i uprzejmy/-a,

c) wręczysz klientowi gadżet firmowy (np. zapałki z logo restauracji).

4. Podczas wakacji podjąłeś/-ęłaś pracę w kawiarni. Klienci często rezerwują u was stoliki, a potem nie przychodzą. Twój przełożony chce, byś rozwiązał ten problem.

a) zapisujesz nazwisko i adres Klienta, który chce rezerwować stolik. Mówisz mu, że jeśli się nie pojawi, wyślesz mu rachunek,

b) rozmawiając z klientem, prosisz, by poinformował Cię, jeśli zmieni plany,

c) rozmawiasz z klientem tak, aby to on zadeklarował, że jeśli zmieni plany, to zadzwoni do Ciebie.

5. Na przejściu dla pieszych, na którym pali się czerwone światło, stoi kilkanaście osób czekających, aż zmieni się sygnalizacja i będą mogli przejść na drugą stronę ulicy. W pewnym momencie do pasów podchodzi jeszcze jedna osoba – dobrze ubrany mężczyzna w średnim wieku i, łamiąc przepisy, wchodzi na przejście. Jak myślisz, jak zachowają się inne osoby?

a) większość osób przejdzie od razu za nim, również łamiąc przepisy,

b) zaczną się z niepewnością rozglądać, sprawdzając, czy też mogą przejść,

c) będą spokojnie czekać na zmianę sygnalizacji.

6. Jeśli chodzi o naukę:

a) udzielam znajomym pomocy z przedmiotów, w których jestem dobry,

b) nie czuję się zbyt pewnie w uczeniu innych osób.

7. Dla każdej scenki wybierz jedną z poniższych emocji, która najlepiej oddaje to, co prawdopodobnie czuje główny bohater historyjki.

Koleżanka Ewa obiecała przygotować dla Ani materiały niezbędne do napisania pracy klasowej z historii. Ania umówiła się, że odbierze je od niej wieczorem. Kiedy przyszła jednak o umówionej godzinie, mama Ewy powiedziała, że jej córka poszła z Kaśką i Zuzą do kina. Następnego dnia Ania spotkała uśmiechniętą Ewę w szkole.

a) oburzenie,

b) melancholia,

c) popłoch,

d) upokorzenie,

e) zakłopotanie,

f) zniechęcenie,

g) obrzydzenie.

8. Dwa dni przed wyjazdem na wycieczkę szkolną Zosia uszkodziła swój telefon. W związku z tym jej brat pożyczył jej swój aparat. Po powrocie Zosia zorientowała się, że nie ma przy sobie telefonu brata, najprawdopodobniej zostawiła go w schronisku lub jednym z muzeów. Musi o tym poinformować o tym brata.

a) oburzenie,

- b) melancholia,
- c) popłoch,
- d) upokorzenie,
- e) zakłopotanie,
- f) zniechęcenie,
- g) obrzydzenie.

9. Co czuje osoba na zdjęciu?

- a) irytacja,
- b) złość,
- c) wściekłość,
- d) zażenowanie,
- e) zdziwienie,
- f) przestraszenie.

10. Za chwilę zobaczysz kilka zdjęć. Na każdym z nich ujęto dość specyficzną sytuację. Określ, co mogą myśleć lub czuć osoby na zdjęciach.

- Które zdanie uważasz za prawdziwe?
  - a) Dziewczyna w blond włosach jest poirytowana, gdyż kelner nie zwraca na nią uwagi.
  - b) Dziewczyna w blond włosach opowiada coś ze złością osobom przy sąsiednim stoliku.
  - c) Dziewczyna w blond włosach skończyła jeść i spokojnie przywołuje kelnera.
- Które zdanie uważasz za prawdziwe?
  - a) Chłopak w bluzie nie do końca rozumie, co opowiadają i z czego śmieją się jego znajomi.
  - b) Chłopak w bluzie nie słucha swoich znajomych, tylko myśli o czymś innym.
  - c) Chłopak w bluzie powiedział coś, co resztę rozbawiło, i teraz się wstydzi.

INTELIGENCJA MATEMATYCZNO-LOGICZNA

1. Moje oceny z matematyki:

- a) kształtują się na poziomie oceny dostatecznej,
- b) przeważnie dostaję czwórki,
- c) mam piątki i szóstki,
- d) zaliczam ten przedmiot z trudnością.

2. Jakiego słowa brakuje:

NARTA	(TRAN)	ŁANIA
ŁOPOT	(.....)	DALIA

3. Jaką liczbą należy uzupełnić diagram?

- a) 24,
- b) 72,
- c) 4,
- d) 64.

4. Która liczba będzie następną w tym układzie?

1, 2, 3, 5, 8, 13, ...

- a) 21,
- b) 15,
- c) 17,
- d) 19.

5. Gram w gry strategiczne planszowe/na komputerze:

- a) często,
- b) czasami,
- c) bardzo rzadko.

6. Moja ocena semestralna z matematyki to:

- a) 1-2,
- b) 3,
- c) 4,
- d) 5-6.

7. Która liczba będzie następną w tym układzie liczb?

10, 7, 14, 11, 22, ...

- a) 33,
- b) 12,
- c) 19,
- d) 8.

8. Która figura będzie następną w tym układzie?

9. 17 do kwadratu to:

- a) 444,
- b) 289,
- c) 269,
- d) 249.

10. Na fizyce (w obecnej szkole lub w gimnazjum):

- a) bez problemu umiem wykorzystać teorię do liczenia zadań,
- b) nie zawsze rozumiem, w jaki sposób teoria przekłada się na zadania;
- c) przeważnie trudno mi połączyć teorię z zadaniami.

11. Cegła waży kilogram i pół cegły. Ile waży cegła?

- a) 1 kg,
- b) 1,5 kg,
- c) 2 kg,
- d) 2,5 kg.

12. Lubię zadania oparte na liczbach, w tym także zadania z treścią.

- a) tak,
- b) nie.

13. Czas:

- a) jest dla mnie ważny, jestem punktualny/a, staram się rozplanować czas tak, by spokojnie wykonać swoje zadania,
- b) czasem „przecieka mi przez palce”, zdarza się, że poświęcam na coś bardzo dużo czasu, przez co nie wyrabiam się z wykonaniem wszystkich zadań,
- c) jest dla mnie pojęciem dość względnym, nie planuje swojego czasu, zdarza mi się spóźniać czy zapominać o niektórych zadaniach.

14. Jeśli sześć minus jeden jest warte dziewięć i siedem minus pięć jest warte jeden, to ile jest warte sześć plus dziesięć?

- a) 16,
- b) 13,
- c) 15,
- d) 14.

15. Która figura będzie następna w tym układzie?

16. Jeśli chodzi o zarządzanie moimi pieniędzmi:

- a) mam to dobrze opanowane, planuję swoje wydatki i umiem oszczędzać,
- b) raczej nie planuję wydatków, ale czasem uda mi się na coś konkretnego oszczędzić,
- c) nie jestem w tym dobry/-a, przeważnie dość spontanicznie wydaję pieniądze, a potem brakuje mi na niektóre rzeczy.

INTELIGENCJA MUZYCZNA

1. Wysłuchaj podanego rytmu (możesz wysłuchać go kilkakrotnie). Następnie spróbuj go odtworzyć najlepiej, jak potrafisz, za pomocą klawisza „Z”. Gdy zaczniesz wystukiwać rytm już nie będziesz mógł odsłuchać oryginału.

2. Wysłuchaj podanego rytmu (możesz wysłuchać go kilkakrotnie). Następnie spróbuj go odtworzyć najlepiej, jak potrafisz, za pomocą klawisza „Z”. Gdy zaczniesz wystukiwać rytm już nie będziesz mógł odsłuchać oryginału.

3. Naciśnij klawisze widoczne na przyciskach, by sprawdzić, jakie dźwięki się pod nimi ukrywają. Jeśli już wiesz, jakie to dźwięki, kliknij przycisk „przejdź dalej”.

Wysłuchaj następującej melodii (możesz wysłuchać jej kilkakrotnie). Kliknij ponownie „przejdź dalej” i spróbuj odegrać usłyszaną wcześniej melodię.

4. Za chwilę usłyszysz melodię (możesz jej odsłuchać kilkakrotnie). Po jej wysłuchaniu zdecyduj, ile instrumentów usłyszałeś/-aś.

- a) 3,
- b) 4,
- c) 5,
- d) 6.

5. Za chwilę usłyszysz melodię (możesz jej odsłuchać kilkakrotnie). Po jej wysłuchaniu zdecyduj, ile instrumentów usłyszałeś/-aś.

- a) 3,
- b) 4,
- c) 5,
- d) 6.

6. Wysłuchaj poniższego fragmentu muzycznego. Popatrz na poniższe 4 obrazki. Który z nich, Twoim zdaniem, jest najlepszym oddaniem zapisu nutowego tego utworu?

7. Wysłuchaj poniższego fragmentu muzycznego. Popatrz na poniższe 4 obrazki. Który z nich, Twoim zdaniem, jest najlepszym oddaniem zapisu nutowego tego utworu?

8. Wysłuchaj poniższych czterech fragmentów muzycznych. W trzech z nich pojawia się fałszywy dźwięk, tylko jeden zagrany jest czysto. Zdecyduj, który fragment nie zawiera fałszu.

9. Potrafię dobrze grać na jakimś instrumencie.

- a) tak,
- b) nie.

10. Zdarza mi się komponować muzykę, układać melodie.

- a) tak,
- b) nie.

11. Mam dobre oceny z odpowiedzi ustnych na języku obcym, mam dobrą wymowę obcych słów.

- a) tak,
- b) nie.

12. Jeśli chcę szybko poprawić sobie humor:

- a) zjadam coś słodkiego – to zawsze pomaga,
- b) puszczam sobie wesołą piosenkę,
- c) dzwonię do kogoś znajomego, żeby mnie rozweselił.

13. Muzyka, którą wybieram:

- a) jest raczej z jednego gatunku muzycznego,
- b) jest z wielu gatunków muzycznych – słucham wszystkiego po trochu,
- c) jest z wielu gatunków muzycznych, również muzyki klasycznej – to, na co zwracam uwagę to jakość i przekaz muzyki, a nie konkretny gatunek.

INTELEGENCJA PRZYRODNICZA

1. Pod spodem znajdują się różne produkty spożywcze. Twoim zadaniem jest zdecydować, na którym poziomie piramidy żywienia się one znajdują. Innymi słowy, czy należy ich jeść dużo – stanowią podstawę diety (dół piramidy), czy też jak najmniej – są niezdrowe (góra piramidy). Przenieś każdy z produktów w to miejsce piramidy, które uznasz za stosowne.

2. Pod spodem widzisz pojemniki do segregacji odpadów. Twoim zadaniem jest przenieść każdy śmieć do właściwego pojemnika. Ale uwaga! Gra jest na czas – postaraj się wykonać zadanie tak szybko, jak potrafisz.

3. Najczęściej dostaję z biologii (jeśli nie masz już tego przedmiotu, zaznacz, jakie oceny dostawałeś/-aś w gimnazjum):

- a) oceny: 1-2,
- b) oceny: 3-4,
- c) oceny 5-6.

4. Moja ocena semestralna z biologii to (jeśli nie masz już tego przedmiotu, zaznacz jaką ocenę dostałeś/-aś na zakończenie gimnazjum):

- a) 1-2,
- b) 3,
- c) 4,
- d) 5-6.

5. Na ekranie poniżej widoczne są ilustracje przedstawiające różne gatunki grzybów. Twoim zadaniem jest określić, czy grzyb z obrazka jest jadalny, czy też nie. Kiedy podejmiesz decyzję, kliknij w odpowiednie słowo pod obrazkiem. Jeśli nie potrafisz tego określić, możesz wybrać odpowiedź „nie wiem”.

- a) jadalny,
- b) niejadalny,
- c) nie wiem.

6. Na ekranie poniżej widoczne są ilustracje przedstawiające różne gatunki grzybów. Twoim zadaniem jest określić, czy grzyb z obrazka jest jadalny, czy też nie. Kiedy podejmiesz decyzję, kliknij w odpowiednie słowo pod obrazkiem. Jeśli nie potrafisz tego określić, możesz wybrać odpowiedź „nie wiem”.

- a) jadalny,
- b) niejadalny,
- c) nie wiem.

7. Segreguję śmieci, oszczędzam prąd i wodę, bo wiem, że jest to ważne dla środowiska naturalnego.

- a) tak,
- b) nie.

8. Chętnie biorę udział w akcjach ekologicznych, takich jak sprzątanie świata.

- a) tak,
- b) nie.

9. Hoduję rośliny lub samodzielnie opiekuję się własnymi zwierzętami.

- a) tak,
- b) nie.

10. Jak byłem/-am mały/-a zbierałem/-am ładne muszle/kamienie/szyszki lub inne podobne przedmioty.

- a) tak,
- b) nie.

INTELIGENCJA WIZUALNO-PRZESTRZENNA

1. Popatrz na mapę. Ile razy skręcisz w lewo, jeśli pójdziesz z punktu A do punktu B oznaczoną na czerwono trasą?

- a) 10,
- b) 11,
- c) 12,
- d) 13.

2. Poniższy kolor powstał przez wymieszanie różnych barw. Spróbuj dobrać odpowiednie barwy, aby uzyskać ten kolor. Liczba barw, które należy wymieszać: 3.
3. Na geografii, na sprawdzianach/przy odpowiedzi z czytania mapy dostają przeważnie (jeśli nie masz już tego przedmiotu, zaznacz, jakie oceny dostawałeś/dostawałaś w gimnazjum):
- oceny: 1-2,
  - oceny: 3-4,
  - oceny 5-6.
4. Jaka figura powstanie ze złożenia takiej siatki? Wybierz poprawną odpowiedź.
5. Te obrazki różnią się 9 szczegółami. Znajdź je i zaznacz kliknięciem.
6. Gdybym miał dostać jeden darmowy bilet wstępu, wybrałbym/-abym:
- galerię z obrazami i rzeźbami,
  - ogród botaniczny,
  - pływalnię,
  - muzeum naukowe – centrum nauki,
  - filharmonię lub operę,
  - muzeum dziennikarstwa.
7. Na sprawdzianach z geometrii dostają przeważnie:
- oceny: 1-2,
  - oceny: 3-4,
  - oceny 5-6.
8. Ze złożenia której siatki powstała ta figura? Wybierz poprawną odpowiedź.
9. Znajdź na obrazku i zaznacz kliknięciem przedmioty z listy, którą widzisz poniżej.
10. Jeśli muszę pomóc kierowcy samochodu i pokierować go zgodnie z mapą:
- robię to bez najmniejszego problemu,
  - dobrze sobie radzę, ale czasem muszę obrócić mapę, żeby nie pogubić się w zakrętach,
  - raczej gubię się na mapie, wolę np. zapytać kogoś o drogę.
11. Która z figur jest taka sama jak na obrazku, tylko widziana pod innym kątem (z innej perspektywy)?
12. Który z cieni pasuje do obrazka? Wybierz poprawną odpowiedź.

Ze względu na charakter części pozycji (zadania związane ze sprawnością ruchową, refleksem, wrażliwością muzyczną), KIW²⁰ występuje wyłącznie w wersji komputerowej (www.imkp.paip.pl), jako że przeprowadzenie tego typu zadań w wersji papierowej podczas realizacji badania grupowego nie byłoby możliwe.

Na pierwszym ekranie znajduje się miejsce na podanie danych osobowych. Następnie osoba badana przechodzi do wyboru testów – może ona bowiem wypełnić zarówno cały kwestionariusz²¹, jak i odpowiedzieć wyłącznie na pytania związane z daną skalą.

Kwestionariusz²² rozpoczyna się od pytania samoopisowego, dotyczącego zawodów, jakimi uczeń jest zainteresowany. Program komputerowy porównuje uzyskane przez badaną osobę wyniki z kluczem, tworząc profil właściwy dla osoby badanej – w odniesieniu zarówno do jej własnych predyspozycji, jak i do wyników norm.

Następnie wypełniane są zadania z poszczególnych skal, od zestawu pozycji związanych z inteligencją językową do zestawu pozycji odnoszących się do inteligencji wizualno-przestrzennej. Pytania i zadania z różnych skal nie są ze sobą wymieszane.

Uczeń może wypełniać kwestionariusz²³ bez ograniczeń czasowych, chyba że badający ograniczy ten czas ze względów organizacyjnych (średni czas wypełniania arkusza to 45-50 minut).

Na podstawie wyników osoby badanej można dokonać analizy profilu typów jej inteligencji (inteligencje dominujące, inteligencje wspomagające) oraz odnieść poziom uzyskanych wyników do norm. Największe znaczenie dla konkretnego ucznia będzie miał jednak jego osobisty profil, pokazujący jego mocne strony w odniesieniu do jego własnego, indywidualnego poziomu, który reprezentuje.

Stosowanie narzędzia, jakim jest KIW²⁴ nie wymaga specjalistycznej wiedzy psychologicznej, dlatego mogą się nim posługiwać osoby nieposiadające wykształcenia psychologicznego. Ze względu jednak na specyfikę mierzonych konstruktów oraz proponowane zastosowania, od przyszłego użytkownika KIW²⁵ oczekuje się doświadczenia pedagogicznego oraz wiedzy z zakresu koncepcji inteligencji wielorakich Howarda Gardnera.

Do obliczania wyników Kwestionariusza Inteligencji Wielorakich²⁶ służy oprogramowanie powiązane z platformą internetową. Dla ułatwienia orientacji badającego w narzędziu, zawarto papierową wersję klucza, z wyjaśnieniem sposobu udzielania punktów za poszczególne pozycje. Ze względu jednak na charakter niektórych zadań KIW występuje wyłącznie w wersji komputerowej i przełożenie go w pełni na wersję papierową nie jest możliwe.

Przeliczone wyniki osoby badanej są wykorzystywane do stworzenia dwóch osobnych profili²⁷. Pierwszy z nich opiera się na odniesieniu wyników przeliczonych, uzyskanych przez badanego, do obliczonych norm. Drugi odnosi wyniki przeliczone do średniej dla danej osoby badanej – profil jednostkowy, nieodnoszący potencjału badanego do reszty populacji.

Stworzenie dwóch profili ma na celu przede wszystkim zabezpieczenie osoby badanej przed negatywnym wpływem pobieżnej analizy własnych wyników na jej samoocenę. Porównywa-

²⁰ Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusze oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.

^{21, 22, 23, 24, 25, 26, 27} tamże

nie się z innymi, bez dokładnego zrozumienia zasad standaryzacji, rozkładu skali staninowej oraz sposobu przekładania wyniku na rzeczywiste możliwości, może prowadzić do błędnych wniosków na temat siebie, swoich kompetencji, a w efekcie nawet wpływać m.in. na decyzje podejmowane w przyszłości.

By osoba badana dobrze zrozumiała wyświetlany przed nią profil, na ekranie komputera wraz z wykresami pojawiają się następujące objaśnienia²⁸:

- » profil typu I: *Na tym wykresie możesz porównać swoje wyniki z poszczególnych testów, które odpowiadają różnym typom inteligencji. Pogrubioną linią zaznaczono wynik przeciętny dla Twojej grupy wiekowej. Przy osi pionowej zaznaczono cyfry 0-9. Wyniki na poziomie 0-3 to wyniki niskie, 4-6: wyniki średnie, a wyniki 7-9 to wyniki wysokie. Na osi poziomej zaznaczono poszczególne typy inteligencji. Zobacz, jakie typy inteligencji należą do Twoich mocnych stron (wyniki powyżej średniej, szczególnie w przedziale 7-9), a nad którymi obszarami możesz jeszcze popracować (wyniki w przedziale 0-3),*
- » profil typu II: *Na tym wykresie możesz porównać swoje wyniki z poszczególnych testów, które odpowiadają różnym typom inteligencji. Pogrubioną linią zaznaczono Twój indywidualny średni wynik. Przy osi pionowej zaznaczono cyfry. Na osi poziomej zaznaczono poszczególne typy inteligencji. Im wyższy wynik danej skali, tym większy masz potencjał w tym typie inteligencji. Zobacz, jakie typy inteligencji należą do Twoich mocnych stron (wyniki powyżej pogrubionej linii), a nad którymi obszarami możesz jeszcze popracować (wyniki poniżej pogrubionej linii).*

KIW²⁹ jest narzędziem przeznaczonym dla młodzieży ponadgimnazjalnej, czyli osób, które osiągnęły pełnoletniość. Jest to grupa, która stoi przed ważnymi decyzjami, dotyczącymi ich przyszłości, a jednocześnie jest na etapie kształtowania własnej tożsamości. Każde informacje odnoszące się do oceny ich kompetencji mogą mieć nieprzewidziany wpływ na postawę uczniów i ewolucję tego etapu rozwojowego. Dlatego też badający musi podjąć świadomą decyzję o tym, czy osoba badana będzie miała dostęp do obu profili, czy wyłącznie do jednego³⁰. Pierwszy profil, odnoszący wynik przeliczony do norm, daje badającemu informacje o potencjale osoby badanej w zakresie poszczególnych typów inteligencji w odniesieniu do wyników populacji (wyników obliczonych na reprezentatywnej próbie, właściwej dla osoby badanej). Widoczne jest na nim, które typy inteligencji osoba badana ma rozwinięte silniej niż jej rówieśnicy, a które słabiej. Wysokie wyniki informują o tych zdolnościach, które mogą pomóc osobie badanej wyróżnić się wśród innych, które mogą jej ułatwić naukę i osiąganie sukcesów. Niskie wyniki powinny być dla pedagoga wskazówką, które obszary można u osoby badanej spróbować wzmocnić i ćwiczyć. Drugi profil określa mocne i słabsze strony osoby badanej w odniesieniu do jej indywidualnego „poziomu średniego”. Ten profil daje zarówno badanemu, jak i badającemu wskazówki dotyczące zarówno najsilniejszych (na których warto opierać sposób nauczania, w tych obszarach szukać możliwości sukcesu) jak i słabszych stron (które

²⁸ Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusze oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.

^{29, 30} tamże

można – w miarę możliwości – sprawdzać). Różnica polega na tym, że osoba badana nie jest porównywana do innych.

Badający powinien interpretować wyniki osoby badanej w dwojaki sposób³¹: w odniesieniu zarówno do norm, jak i do wyniku średniego danego badanego. Odniesienie do norm pozwala wyodrębnić jednostki wybitnie uzdolnione w danym obszarze. Natomiast odniesienie do indywidualnego wyniku średniego pozwoli wykryć silne strony badanego w ramach jego potencjału. Na dobór form i metod nauczania oraz sposób konstruowania sytuacji edukacyjnych stwarzających okazję do odniesienia sukcesu przez każdego ucznia mają wpływ zarówno silne, jak i słabsze strony uczniów, które – niezależnie od wrodzonych możliwości – wykazywane są na profilu typu II.

³¹ Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusze oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.

Rozdział 5.

Gardner w PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zgodnie z teorią inteligencji wielorakich Howarda Gardnera, każdy rodzi się wszechstronnie uzdolniony, z możliwością rozwoju we wszystkich kierunkach. Skoro więc poszczególne typy inteligencji można rozwijać, ćwiczyć i udoskonalać, a inteligencja nie jest jednowymiarowa, realizacja treści nauczania przedsiębiorczości powinna odbywać się wielowymiarowo.

Rozwój zdolności językowych uczniów możliwy będzie przy okazji pracy w zespole, inscenizacji, pogadanek czy dyskusji. Uzdolnienia muzyczne i ruchowe wspierają gry dydaktyczne, odgrywanie ról, metody aktywności kreatywnej i zintegrowanej. Animowane prezentacje, pokazy, symulacje, schematy, praca z materiałem ilustracyjnym, układanki czy zagadki przyczynią się do rozwoju u uczniów inteligencji logiczno-matematycznej oraz przestrzennej. Natomiast elementy wykładu, praca z filmem edukacyjnym, analizy, obserwacje, wyjaśnienia – zarówno nauczyciela, dotyczące omawianego tematu, jak i uczniów w kontekście powodów podejmowanych decyzji i dokonywanych wyborów zastosowanych rozwiązań – mogą wzmocnić inteligencję przyrodniczą. Z kolei społeczne umiejętności i zdolności intra- oraz interpersonalne mogą ujawnić się i ewoluować przy okazji debaty klasowej czy też prezentacji i pracy domowej. Metody uniwersalnie wpływające na rozwój inteligencji wielorakich to burza mózgów, gorące krzesło, gry i zabawy dydaktyczne, projekt edukacyjny, pytania do eksperta czy też wycieczka edukacyjna/zajęcia pozaszkolne. Każda z zaproponowanych metod pracy z uczniami posiada własną specyfikę, angażuje inny typ percepcji i doświadczenia, co w efekcie prowadzi do osiągnięcia różnych efektów edukacyjnych.

Dzięki stosowaniu i dostosowywaniu różnych metod i form pracy nauczyciel rozwija u uczniów nie tylko inteligencję dominującą, ale również inteligencje poboczne i te „uśpione”. Przy czym kreatywność zdecydowanie wpływa na rozwój inteligencji dominującej u uczniów, natomiast schematyczna realizacja zajęć ma na celu preferowanie rozwoju pozostałych inteligencji uczniów. W przypadku uczniów zdolnych, oprócz rozbudowanego procesu zdobywania wiedzy i umiejętności, istotna jest również sama przyjemność uczenia się oraz samorealizacji, a także satysfakcja z dostrzeżenia potrzeb tej grupy uczniów.

Proponowane w scenariuszach zajęć z przedsiębiorczości metody i techniki edukacyjne oraz formy pracy w odniesieniu do teorii wielorakich inteligencji Gardnera powinny preferować samokształcenie ucznia, rozumiane jako samodzielne zdobywanie, weryfikowanie i przetwarzanie informacji, a ponadto odpowiedzialność za poczynania każdego ucznia z osobna oraz ucznia jako komponentu grupy, a także kształcenie umiejętności podejmowania decyzji, funkcjonowania w grupie, kreatywnego rozwiązywania problemów i umacniania postaw przedsiębiorczych. Włączenie uczniów do udziału w procesie ich kształcenia wyzwala ich aktywność, rozbudza i poszerza zainteresowania, rozwija zdolności, przynosi satysfakcję nauczycielowi, uczniom oraz ich rodzicom i opiekunom, kształtuje atmosferę wzajemnej współpracy, przyjaznych i kreatywnych postaw, uczy trudnej sztuki komunikowania się w grupie i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym i społecznym. Ponadto jeżeli do współpracy przy

realizacji programu nauczania z przedsiębiorczości, stosownie do tematyki zajęć, włączymy rodziców, opiekunów oraz konsultantów-praktyków, wiedza i umiejętności uczniów z zakresu przedsiębiorczości zostaną znacznie wzmocnione i praktycznie ugruntowane.

W przypadku zajęć z przedsiębiorczości nauczanie-uczenie się powinno realizować się w następstwie aktywności obu zaangażowanych w proces dydaktyczny stron – nauczycieli i uczniów. Od postawy własnej nauczyciela, jego zaangażowania w program dydaktyczny, kreatywnego moderowania realizacji zajęć oraz dołożenia wszelkich starań, by stworzyć jak najlepsze warunki do aktywności uczniów, zależy w dużej mierze efektywność nauczania i uczenia się uczniów przedsiębiorczości.

Gardner a podstawa programowa

Dział I Człowiek przedsiębiorczy

Uczeń przedstawia cechy, jakimi charakteryzuje się osoba przedsiębiorcza.

Zadanie dydaktyczne:

Osoba przedsiębiorcza, czyli jaka? Zaprezentuj trzy najważniejsze, według Ciebie, cechy osoby przedsiębiorczej.

Uczeń z inteligencją językową: Zadanie wykonaj za pomocą rebusu.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Zadanie wykonaj, wykorzystując rymy do wybranych przez Ciebie cech osoby przedsiębiorczej.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Zadanie wykonaj za pomocą infografiki.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Zadanie wykonaj przy pomocy szarady.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Zadanie wykonaj poprzez porównanie cech osoby przedsiębiorczej do znanej postaci z gry komputerowej, filmu, bajki itp.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Zadanie zaprezentuj w formie ustnej za pomocą historyjki.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Przy wykonywaniu zadania posiłkuj się biografią Billa Gatesa.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: W zadaniu odnieś się do zjawisk zachodzących w świecie przyrody.

Uczeń charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania.

Ćwiczenie utrwalające:

Wymień pełnione przez siebie na obecnym etapie życia role społeczne i odnieś swoje zachowania do zachowań typowych dla konkretnych ról społecznych.

Uczeń z inteligencją językową: Ćwiczenie wykonaj, pisząc wiersz o sobie.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Ćwiczenie wykonaj, wyśpiewując autorską piosenkę o sobie.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Ćwiczenie wykonaj za pomocą mapy myśli.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Ćwiczenie wykonaj przy pomocy inscenizacji.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Ćwiczenie wykonaj w formie tabeli.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Ćwiczenie wykonaj przy pomocy poszukiwań analogii w zachowaniach swoich a zachowaniach Spidermana.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Ćwiczenie wykonaj pisemnie w formie wpisu na blogu/w pamiętniku.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: W ćwiczeniu „obejrzyj” pod mikroskopem jedną godzinę ze swojego życia.

Uczeń stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska.

Zadanie dydaktyczne:

Gra „Kalambury”. Opisz/narysuj/pokaż pojęcia powiązane z postawami przedsiębiorczymi.

Uczeń z inteligencją językową: Opisz hasło LIDER.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Opisz hasło PERSWAZJA.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Pokaż hasło NEGOCJACJE.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Pokaż mimiką twarzy hasło AGRESJA.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Narysuj hasło PRZEDSIĘBIORCA.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Narysuj hasło PROJEKT.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Opisz hasło STRATEGIA.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Pokaż za pomocą gestu hasło SUKCES.

Uczeń zna prawa konsumenta oraz wymienia instytucje stojące na ich straży.

Ćwiczenie utrwalające:

Zaprezentuj w konkretnej formie prawa przykładowego konsumenta oraz wymień instytucje stojące na ich straży.

Uczeń z inteligencją językową: Gazetka – Oskarżony w sądzie.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Wierszyki – Uczestnik koncertu muzycznego.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Labirynt – Klient banku internetowego.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Kolaż – Klient gabinetu kosmetycznego.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Mapa – Klient sklepu internetowego.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Regulamin – Obywatel w urzędzie.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Poradnik – Klient sklepu obuwniczego.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Plakat – Klient biura podróży.

Dział II Rynek – cechy i funkcje

Uczeń rozróżnia czynniki wytwórcze (praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia i informacja) i wyjaśnia ich znaczenie w różnych dziedzinach gospodarki.

Ćwiczenie utrwalające:

Podaj przykłady czynników wytwórczych/zasobów ekonomicznych niezbędnych do produkcji dóbr i usług w różnych dziedzinach gospodarki.

Uczeń z inteligencją językową: Transport i łączność.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Oświata.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Handel.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Obrona narodowa.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Nauka.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Opieka społeczna.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Wymiar sprawiedliwości.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Budownictwo.

Uczeń charakteryzuje czynniki wpływające na popyt i podaż.**Zadanie dydaktyczne:**

Sprecyzuj czynniki wpływające na popyt i podaż w różnych branżach.

Uczeń z inteligencją językową: Branża wydawnicza.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Branża muzyczna.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Branża przemysłowa.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Branża sportowa.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Branża IT.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Branża kulturalna.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Branża telekomunikacyjna.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Branża turystyczna.

Dział III Instytucje rynkowe**Uczeń rozróżnia formy i funkcje pieniądza.****Ćwiczenie utrwalające:**

Określ, o jaką formę pieniądza w podanym przykładzie chodzi i omów funkcje, jakie on pełni.

Uczeń z inteligencją językową:

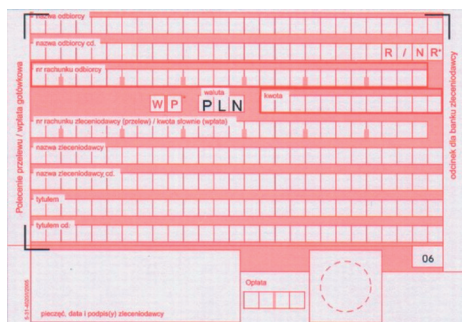
„Weź mnie żywym, Atrydo, cofnij wyrok srogi,
Bo hojnej za to możesz pewnym być zapłaty.
Mnóstwo ma rzeczy drogich mój ojciec bogaty,
Ma złoto, miedź i różne w żelazie narzędzie;
Niczego on dla syna żałować nie będzie,

Nieskończonymi ciebie darami nagrodi,
Gdy usłyszysz, że żyję u achajskich łodzi.”³²

Uczeń z inteligencją muzyczną: Poproś ucznia o zamknięcie oczu. Demonstracja ma polegać na upuszczeniu na podłogę kilku monet.

Uczeń z inteligencją przestrzenną:

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Poproś ucznia o zamknięcie oczu. Demonstracja ma polegać na włożeniu uczniowi do ręki kilku banknotów.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną:

Uczeń z inteligencją interpersonalną:

³² Homer: „Iliada”, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1974.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną:

Uczeń z inteligencją przyrodniczą:

Uczeń rozróżnia formy inwestowania kapitału i dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania.

Zadanie dydaktyczne:

Na podstawie informacji źródłowych omów i uzasadnij stopień ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania.

Uczeń z inteligencją językową: Gazeta ekonomiczna, np. „Forbes” – AKCJE.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Wywiad z inwestorem, np. www.youtube.pl – NIERUCHOMOŚCI.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Wykres notowań – OBLIGACJE.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Kalkulator/porównywarka, np. www.bankier.pl – LOKATY.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Wykres notowań – FUNDUSZE INWESTYCYJNE.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Konsultacje online z pracownikiem banku – KONTO OSZCZĘDNOŚCIOWE.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Blog inwestora – POLISY INWESTYCYJNE.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Portal ekonomiczny, np. www.biznes.pap.pl – SUROWCE.

Uczeń analizuje oferty banków, funduszy inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych.

Zadanie dydaktyczne:

Przeprowadź analizę ofert – podaj wady i zalety. Uzasadnij końcowy wybór oferty.

Uczeń z inteligencją językową: Ulotki dotyczące kredytów samochodowych.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Reklamy radiowe pożyczek gotówkowych.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Wykres porównujący rankingi Otwartych Funduszy Emerytalnych (OFE) na przestrzeni roku, trzech i pięciu lat.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Ogólne warunki polis ubezpieczeniowych na życie.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Symulacja spłaty kredytu mieszkaniowego w ratach stałych i malejących.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Forum dyskusyjne dotyczące firmowych rachunków bankowych.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Prospekt emisyjny otwartych funduszy inwestycyjnych (FIO) – fundusze rynku pieniężnego i obligacji.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Tabele opłat i prowizji, dotyczące kart kredytowych.

Dział IV Państwo, gospodarka

Uczeń wymienia źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa.

Zadanie dydaktyczne:

Podaj przykłady źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa w różnych gałęziach gospodarki.

Uczeń z inteligencją językową: Oświata.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Kultura i sztuka.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Przemysł.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Turystyka.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Rozwój techniki.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Ochrona zdrowia.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Gospodarka komunalna.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Rolnictwo.

Uczeń wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę.

Ćwiczenie utrwalające:

Objasnij wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę.

Uczeń z inteligencją językową: Napisz rozprawkę.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Przeprowadź wywiad radiowy.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Przygotuj kolaż.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Przeprowadź eksperyment myślowy – życie w państwie na kredyt bez pokrycia.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Oszacuj wysokość długu publicznego Polski za 5, 10 i 15 lat. Skalkuluj dopuszczalny poziom dziury budżetowej, niezagrażający stabilności finansowej państwa.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Poczyń przygotowania do debaty.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Dokonaj pisemnej analizy studium przypadku na przykładzie jednego z krajów, któremu grozi obecnie widmo bankructwa.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Przygotuj reportaż na temat wybranego kraju-bankruta.

Uczeń wyjaśnia wpływ kursu walut na gospodarkę i handel zagraniczny.

Zadanie dydaktyczne:

Omów wpływ kursu walut na import i eksport produktów polskiego przedsiębiorstwa z konkretnej branży produkcyjnej.

Uczeń z inteligencją językową: Produkcja gier słownych.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Produkcja domowych studiów nagrań.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Produkcja nawigacji samochodowych.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Produkcja Segway'ów.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Produkcja symulatorów komputerowych 3D.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Produkcja filmów animowanych.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Produkcja wirtualnych doradców.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Produkcja wyrobów filcowych.

Uczeń ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji.

Ćwiczenie utrwalające:

Zaprezentuj negatywne i pozytywne przykłady wpływu globalizacji na poziom życia i model konsumpcji.

Uczeń z inteligencją językową: Ćwiczenie wykonaj w formie krzyżówki.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Ćwiczenie wykonaj przy pomocy propozycji ćwiczeń ruchowych w rytm muzyki.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Ćwiczenie wykonaj w formie makiety 3D.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Ćwiczenie wykonaj, przygotowując pantomimę.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Ćwiczenie wykonaj w formie prezentacji multimedialnej.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Ćwiczenie wykonaj za pomocą zabawy interpersonalnej.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Ćwiczenie wykonaj w formie biografii globalnego konsumenta.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Ćwiczenie wykonaj w formie projektu wycieczki „odwiedzającej” i „zwiedzającej” globalizację.

Dział V Przedsiębiorstwo

Uczeń sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie.

Zadanie dydaktyczne:

Zaplanuj założenie przedsiębiorstwa specjalizującego się w szkoleniach profesjonalnych guwernantek i guwernerów.

Uczeń z inteligencją językową: Przygotuj ankietę badającą rynek zapotrzebowania na usługi guwernantek/guwernerów.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Wymyśl hasło reklamowe oraz opracuj scenariusz telewizyjnego i radiowego spotu reklamowego.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Wykonaj projekt graficzny logo firmy i pieczętki firmowej.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Zaprojektuj uniform przyszłych guwernantek i guwernerów.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Przeprowadź analizę finansową budżetu wniosku o dofinansowanie działalności przedsiębiorstwa.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Opisz profil kadry kierowniczej i personelu firmy.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Opracuj formularz zgłoszeniowy na szkolenie guwernantek/guwernerów.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Zaplanuj lokalizację przedsiębiorstwa oraz wyposażenie sal szkoleniowych.

Uczeń rozróżnia podstawowe formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstwa.

Ćwiczenie utrwalające:

Podaj i omów przykład działalności konkretnej formy organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa.

Uczeń z inteligencją językową: Spółka cywilna.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Spółka partnerska.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Spółdzielnia.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Spółka akcyjna.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Stowarzyszenie.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Fundacja.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Jednoosobowa działalność gospodarcza.

Uczeń opisuje procedury i wymagania związane z zakładaniem przedsiębiorstwa.

Ćwiczenie utrwalające:

Przygotuj instrukcję zakładania jednoosobowej działalności gospodarczej.

Uczeń z inteligencją językową: Ćwiczenie wykonaj w formie wiersza.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Ćwiczenie wykonaj w formie piosenki.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Ćwiczenie wykonaj w formie infografiki.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Ćwiczenie wykonaj w formie planu treningowego.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Ćwiczenie wykonaj w formie prezentacji multimedialnej.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Ćwiczenie wykonaj w formie wątków forum dyskusyjnego.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Ćwiczenie wykonaj w formie bloga.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Ćwiczenie wykonaj w formie planu wycieczki tematycznej.

Uczeń charakteryzuje zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie krajowym i międzynarodowym.

Zadanie dydaktyczne:

Wyszukaj w Internecie przykłady etycznych i nieetycznych zachowań w biznesie.

Uczeń z inteligencją językową: Zamówienia publiczne na krajowym rynku budowlanym.

Uczeń z inteligencją muzyczną: W polskiej branży usług telekomunikacyjnych.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Prace sezonowe na rynku międzynarodowym.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: W międzynarodowym sektorze wydobycia surowców naturalnych.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Międzynarodowy rynek usług finansowych.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Krajowe koncerny farmaceutyczne.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: W polskich supermarketach.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: W międzynarodowym handlu żywnością.

Dział VI Rynek pracy

Uczeń wyjaśnia motywy aktywności zawodowej człowieka.

Zadanie dydaktyczne:

Omów motywy aktywności zawodowej konkretnej osoby.

Uczeń z inteligencją językową: Pisarz.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Piosenkarz.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Architekt.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Ratownik górski.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Programista.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Polityk.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Psycholog.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Weterynarz.

Uczeń omawia mierniki i skutki bezrobocia dla gospodarki oraz sposoby walki z bezrobociem.

Ćwiczenie utrwalające:

Opracuj w podanej formie tematykę bezrobocia – mierniki i jego skutki dla gospodarki – oraz podaj dwa przykłady sposobów walki z bezrobociem.

Uczeń z inteligencją językową: W formie opowiadania.

Uczeń z inteligencją muzyczną: W formie dyskografii.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: W formie bajki.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: W formie scrapbookingu.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: W formie wykreślanki.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: W formie oświadczenia dla prasy.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: W formie rozprawy filozoficznej.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: W formie obrazu z kalejdoskopu.

Uczeń analizuje swoje możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim.

Zadanie dydaktyczne:

Przygotuj ogłoszenie o poszukiwaniu pracy na konkretne stanowisko – na rynek lokalny, regionalny, krajowy i europejski.

Uczeń z inteligencją językową: Prezenter radiowy.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Muzyk w zespole muzycznym.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Projektant wnętrz.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Animator czasu wolnego.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Doradca finansowy.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Konferansjer.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Psychoterapeuta.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Przewodnik turystyczny.

Uczeń rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w roli pracodawcy i pracownika.

Ćwiczenie utrwalające:

Zaprezentuj przykład zachowania etycznego i nieetycznego w roli pracodawcy i pracownika.

Uczeń z inteligencją językową: Prezentacja za pomocą historyjki komiksowej.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Prezentacja za pomocą gry aktorskiej.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Prezentacja za pomocą strony internetowej.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Prezentacja za pomocą pantomimy.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Prezentacja za pomocą powiastki kryminalnej.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Prezentacja za pomocą przemówienia polityka.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Prezentacja za pomocą pamiętnika z życia pracownika.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Prezentacja za pomocą komiksu.

Rozdział 6. Gardner na JĘZYKACH OBCYCH

Realizując program i treści nauczania, zaproponowane w scenariuszach zajęć z języków obcych w przedsiębiorczości, nauczyciele decydują się nie tylko na przekazanie uczniom określonej wiedzy merytorycznej z zakresu języka obcego, ale także na przekazanie jej w sposób atrakcyjny dla ucznia przez pryzmat przedsiębiorczości.

Zastosowanie metod aktywizujących, jakimi pracuje nauczyciel na lekcji języków obcych, ma na celu uczyć i nauczać uczniów mówienia, czytania, pisania, myślenia i uczenia się w języku obcym, a jednocześnie indukować u uczniów postawy przedsiębiorcze oraz pobudzać ich kreatywność. Zaprezentowane tematy zajęć mają stać się bardziej atrakcyjne dla uczniów, dzięki trafności ich wprowadzenia w potencjalną historię życia społecznego i zawodowego uczniów.

Zastosowanie podziału uczniów na grupy według typów inteligencji postulowanych przez Gardnera, w przypadku zajęć z języka obcego, pociąga za sobą pewne niebezpieczeństwo, kiedy to nauczyciel w jednej z takich grup chciałby wyróżnić uczniów z dominującą inteligencją językową. Niekontrolowane – świadome i nieświadome – potencjalne wnioski wyciągnięte przez uczniów w klasie w zakresie faworyzowania pewnej grupy uczniów (w tym przypadku tożsamej w zakresie wiedzy i umiejętności z przedmiotem nauczania) mogłyby obniżyć samoocenę pozostałych grup i negatywnie wpłynąć na osiągnięcie założonych przez nauczyciela celów edukacyjnych, nawet niekoniecznie językowych. Dlatego też na zajęciach z języków obcych podział gardnerowski przy tworzeniu grup i zespołów proponuje się ograniczać raczej do formowania grup o zróżnicowanych typach inteligencji. Dzięki takiej propozycji łączenia uczniów o różnych umiejętnościach w zakresie językowym i ich współpracy w obrębie grupy czy zespołu nauczyciel umożliwi i pozwala na to, by uczniowie uczyli się nawzajem od siebie, na czym skorzystają uczniowie z językową inteligencją zarówno dominującą, jak i wspomagającą. Należy pamiętać, że posiadane inteligencje nie są, według Gardnera, ani nabyte, ani statyczne.

Proponuje się, aby realizacja przedsiębiorczych zajęć językowych w grupach była poprzedzana pracą indywidualną ucznia.

Program zajęć z biznesowego języka angielskiego i niemieckiego kładzie szczególny nacisk na praktyczne zastosowanie wiedzy oraz umiejętności językowych dotyczących zaradności i gospodarności, kształtowanie umiejętności oraz postaw osoby przedsiębiorczej i kreatywnej. Jest propozycją przygotowania uczniów do aktywnego udziału w życiu społecznym, gospodarczym i zawodowym na rynku nie tylko krajowym, ale również europejskim czy światowym. Ma uświadomić uczniom, że od tego, jak umieją porozumiewać się w języku obcym, zależy to, jak będą potrafili radzić sobie we współczesnym świecie w epoce globalizmu.

Gardner a program nauczania

Język angielski/niemiecki: Uczeń umie korzystać ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Ćwiczenie utrwalające:

Wyszukaj w Internecie konkretną formę zasobów edukacyjnych w języku angielskim/niemieckim, dotyczących przedsiębiorczości.

Uczeń z inteligencją językową: W formie krzyżówki.

Uczeń z inteligencją muzyczną: W formie nagranych wywiadów.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: W formie prezentacji wideo.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: W formie gry ruchowej.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: W formie prezentacji multimedialnej.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: W formie ćwiczenia interpersonalnego.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: W formie bloga i forum dyskusyjnego.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: W formie ćwiczenia interaktywnego.

Mówienie

Język angielski: Uczeń potrafi nawiązać kontakty w środowisku pracy (np. przedstawić siebie i inne osoby, udzielić podstawowych informacji na swój temat i pytać o dane rozmówcy i innych osób).

Zadanie dydaktyczne:

Posługując się językiem angielskim, zaprezentuj w wybranej formie Twój ideał przedsiębiorcy (płeć do wyboru).

Uczeń z inteligencją językową: Historyjka.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Rymowanka.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Mapa myśli.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Szarada.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Awatar.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Miniprezentowanie.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Biografia.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Komiks.

Język niemiecki: Uczeń potrafi scharakteryzować otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo.

Zadanie dydaktyczne:

Posługując się językiem niemieckim, przeprowadź ustną analizę SWOT otoczenia, w którym działa przedsiębiorstwo konkretnej branży, znane Ci z rynku lokalnego.

Uczeń z inteligencją językową: Księgarnia.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Sklep muzyczny.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Myjnia samochodowa.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Klub fitness.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Galeria handlowa.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Poczta.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Piekarnia.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Sklep spożywczy.

Czytanie

Język angielski: Uczeń potrafi znaleźć w tekście określone informacje.

Zadanie dydaktyczne:

Wyszukaj w tekście po angielsku przykłady postaw przedsiębiorczych.

Uczeń z inteligencją językową: Życiorys Stevena Jobsa „The Life And Awesomeness Of Steve Jobs” (<http://www.businessinsider.com/the-life-and-awesomeness-of-steve-jobs-2009-6#steves-childhood-home-1>).

Uczeń z inteligencją muzyczną: Piosenka pt. „If I were a rich man” (<http://www.youtube.com/watch?v=RBHZFYpQ6nc>).

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Komiks pt. „Calvin and Hobbes” (<http://www.e-angielski.com/blogi/komiks>).

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Animowana prezentacja pt. „Warren Buffet World Richest Man” (http://www.slideshare.net/naushadme/warren-buffet-world-richest-man-presentation?from_search=1).

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Przypowieść pt. „Parable of the Talents” (<http://biblia.com/bible/nkvy/Mt%2025.14-30>).

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Artykuł pt. „New Mobile App Aids Health Workers in Malawi” (<http://www.impatientoptimists.org/Posts/2013/07/New-Mobile-App-Aides-Health-Workers-in-Malawi>).

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Biografia Coco Chanel (<http://www.thebiographychannel>).

co.uk/biographies/coco-chanel.html).

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Strategia działalności fundacji Billa i Melindy Gatesów na obszarze „Water, Sanitation & Hygiene” (<http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Water-Sanitation-and-Hygiene#OurStrategy>).

Język niemiecki: Uczeń wskazuje największe centra finansowe i gospodarcze na świecie.

Zadanie dydaktyczne:

Na podstawie tekstu źródłowego w języku niemieckim zaprezentuj w wybranej formie największe centra finansowe (<http://www.finews.ch/news/finanzplatz/9566-wichtigste-finanzplaetze-der-welt-top-ten-zuerich-genf>) i/lub gospodarcze (<http://www.welt.de/wirtschaft/article116837465/In-Europa-kommt-keiner-an-Deutschland-heran.html>) na świecie.

Uczeń z inteligencją językową: Gazetka.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Piosenka.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Wykres.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Komiks.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Mapa.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Debata.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Biografia.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Projekt muzeum.

Pisanie

Język angielski: Uczeń przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów (np. różnych ofert usługowych).

Zadanie dydaktyczne:

Posługując się językiem angielskim, przeprowadź pisemną analizę SWOT różnych ofert usługowych.

Uczeń z inteligencją językową: Tłumaczenia ustne i pisemne w języku chińskim.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Strojenie fortepianów.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Warsztat elektroniki samochodowej.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Projektowanie terenów zielonych.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Usługi księgowo dla osób prowadzących jedno-osobową działalność gospodarczą.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Restauracja kuchni indyjskiej.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Masaż w domu u klienta.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Usługi weterynaryjne – zwierzęta egzotyczne.

Język niemiecki: Uczeń analizuje swoje możliwości znalezienia pracy na rynku niemieckim.

Zadanie dydaktyczne:

Napisz list motywacyjny w odpowiedzi na znaną na portalu pracy <http://jobs.zeit.de/> ofertę pracy z wybranej kategorii.

Uczeń z inteligencją językową: Kategoria „Call Center”.

Uczeń z inteligencją muzyczną: Kategoria „Edukacja/Szkolenia”.

Uczeń z inteligencją przestrzenną: Kategoria „Transport/Spedycja”.

Uczeń z inteligencją cielesno-kinestetyczną: Kategoria „Budownictwo”.

Uczeń z inteligencją logiczno-matematyczną: Kategoria „Marketing”.

Uczeń z inteligencją interpersonalną: Kategoria „Obsługa klienta”.

Uczeń z inteligencją intrapersonalną: Kategoria „Ubezpieczenia”.

Uczeń z inteligencją przyrodniczą: Kategoria „Produkcja”.

Bibliografia

1. Gardner H.: „Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce.”, Media Rodzina, Poznań 2002.
2. Gardner H.: „Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce”, Laurum, Warszawa 2009.
3. Gardner H.: „Umysł pod lupą. Koncepcja wielorakiej inteligencji i jej rozwoju” (tłum. P. Kobera), www.racjonalista.pl/kk.php/s,4893 .
4. Gardner H.: „Zredefiniowana Inteligencja – Inteligencja Wieloraka”, 1999.
5. Gardner H., Kornhaber M.L., Wake W.K.: „Inteligencja, wielorakie perspektywy”, WSiP, Warszawa 2001.
6. Taraszkiewicz M., Rose C.: „Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli”, TL, Warszawa 2006.
7. Taraszkiewicz M.: „Metody aktywizujące procesy uczenia się w szkole” cz. 1 i 2, CODN, Warszawa 2005.
8. Taraszkiewicz M.: „Skuteczne metody pracy”, Verlag Dashofer, Warszawa 2001.
9. Taraszkiewicz M.: „Jak uczyć jeszcze lepiej, czyli szkoła pełna ludzi” ARKA, Poznań 2002.
10. Taraszkiewicz M.: „Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu”, CODN, Warszawa 1998.
11. Taraszkiewicz M., Karpa A.: „Jak wspierać zdolnego ucznia?”, WSiP, Warszawa 2009.
12. Aleksandra Klupś, Agnieszka Kuca: „Arkusze oceny predyspozycji i preferencji ucznia”, A i A Doradztwo i Diagnoza Psychologiczna s.c., Poznań 2013.
13. Suśwłto M.: „Inteligencje wielorakie w nowoczesnym kształceniu”, UWM, Olsztyn 2004.
14. Faliszewska J.: „Teoria inteligencji wielorakich”, „Przegląd Oświatowy” 7/2007.
15. „NAUKOMP” Justyna Wiśniewska, PAIP „Programy zajęć pozalekcyjnych z przedsiębiorczości”, Poznań 2012.

Poznań 2013

ISBN 978-83-929830-2-6

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego